VĂN HÓA

CƠ QUAN CỦA BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH

NĂM THỨ 69

THỨ HAI

9.11.2026 (1.10 Bính Ngọ)

Số 134 (4425)

www.baovanhoa.vn

Email: baovanhoa@fpt.vn

HỒI ÂM BÀI *PHƯỜNG TÂY HỒ "KHAI TỬ" CHÙA QUANG ÂN VÀ "XÓA SỔ" DI TÍCH CÁCH MẠNG KHÁNG CHIẾN?*:

Thống nhất đề xuất lập dự án tu bổ, phục hồi di tích

[5]

Di tích lịch sử và cách mạng kháng chiến chùa Quang Ân chỉ còn sót lại Tam quan *(ảnh lớn)* và chuông đồng, bia đá cổ *(ảnh nhỏ)* Ảnh: L.SƠN

Nhiều doanh nghiệp nợ kinh phí xã hội hóa cho hoạt động bắn pháo hoa

[4]

Thượng tôn hiến pháp và pháp luật - Động lực kiến tạo phát triển đất nước

[2]

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm cùng phu nhân thăm chính thức Nhật Bản

[3]

BỘ TRƯỞNG LÂM THỊ PHƯƠNG THANH:

Tập trung chuyển hóa các giá trị văn hóa thành nguồn lực, động lực phát triển

[8]

LUẬT PHÁT TRIỂN CÔNG NGHIỆP VĂN HÓA:

Đưa văn hóa trở thành sức mạnh nội sinh và ngành kinh tế có giá trị tăng cao

[7]

Những cuộc phiêu lưu của tiếng đàn dân tộc

[11]

VIẾT TIẾP BÀI *SỮNG SỜ KHI HIỆN VẬT QUÝ HIẾM BỊ "BỎ QUÊN" GIỮA HỒ NƯỚC*

Cơ quan chức năng cần vào cuộc kiểm tra, xử lý

[9]

VĂN BẰNG 2 NGÔN NGỮ ANH:

Sự bùng nổ bất thường và lỗ hổng quản lý

[13]

Thượng tôn hiến pháp và pháp luật - Động lực kiến tạo phát triển đất nước

Nhân Ngày Pháp luật nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và 80 năm Quốc hội thông qua bản Hiến pháp đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa (9.11.1946 - 9.11.2026), *Văn Hóa* trân trọng giới thiệu bài viết *Thượng tôn hiến pháp và pháp luật - Động lực kiến tạo phát triển đất nước* của GS.TS Tô Lâm, Tổng Bí thư BCH Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam, Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm phát biểu tại Lễ Kỷ niệm 80 năm Ngày Quốc hội Việt Nam thông qua bản Hiến pháp đầu tiên (9.11.1946 - 9.11.2026) Ảnh: CHINHPHU.VN

Ngày 9 tháng 11 năm 1946, Quốc hội khóa I đã thông qua bản Hiến pháp đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, do Chủ tịch Hồ Chí Minh trực tiếp chỉ đạo soạn thảo. Ra đời trong bối cảnh nền độc lập non trẻ, đang đứng trước những thử thách sống còn, bản Hiến pháp của nước Việt Nam mới kết tinh ý chí độc lập, tinh thần đại đoàn kết và khát vọng tự do của dân tộc, xác lập nền tảng hiến định của một Nhà nước mà quyền lực thuộc về nhân dân; độc lập dân tộc gắn với quyền làm chủ, quyền tự do dân chủ của nhân dân; quyền lực nhà nước được tổ chức, thực hiện trên cơ sở Hiến pháp. Những giá trị nền tảng pháp lý được kế thừa, phát triển qua các bản hiến pháp sau này và trong suốt sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Dưới sự lãnh đạo của Đảng, trong những năm qua, công cuộc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa đã đạt nhiều thành tựu quan trọng, tạo nền móng cho sự phát triển đất nước. Bước sang giai đoạn phát triển mới, việc triển khai thực hiện Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIV và các nghị quyết chiến lược của Đảng đặt ra yêu cầu nâng cao năng lực quản trị quốc gia, hoàn thiện thể chế, pháp luật, tháo gỡ các điểm nghẽn, khơi thông nguồn lực, thúc đẩy các động lực phát triển mới cho đất nước.

Ngày Pháp luật Việt Nam năm 2026 là dịp nâng cao nhận thức và trách nhiệm thượng tôn Hiến pháp, pháp luật trong toàn hệ thống chính trị và xã hội. Khi quyền lực được kiểm soát, quyền con người, quyền công dân được bảo vệ và chính sách được thực thi nhất quán, niềm tin của nhân dân đối với Đảng, Nhà nước được củng cố, người dân và doanh nghiệp có điều kiện huy động nguồn lực, phát huy trí tuệ, sức sáng tạo vì sự phát triển đất nước. Theo nghĩa đó, thượng tôn Hiến pháp và pháp luật vừa là yêu cầu giữ vững kỷ cương, vừa là động lực kiến tạo.

Trước hết, thượng tôn Hiến pháp phải được thể hiện trong từng quyết định, từng hành động của các cơ quan, tổ chức và người có thẩm quyền. Hiến pháp có hiệu lực pháp lý cao nhất. Mọi quy định pháp luật phải phù hợp với Hiến pháp; mọi hoạt động công quyền phải có căn cứ, đúng thẩm quyền và chịu sự kiểm soát. Văn bản, hành vi vi phạm Hiến pháp, pháp luật phải được phát hiện, xử lý kịp thời, đúng thẩm quyền. Không thể lấy mục tiêu phát triển hay sự cấp bách của công việc làm lý do bỏ qua tính hợp hiến, hợp pháp. Đồng thời, cơ quan có thẩm quyền phải chủ động sửa đổi quy định bất cập, kịp thời tháo gỡ những trở lực đối với phát triển.

Nghị quyết số 27-NQ/TW về xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã xác định rõ mối quan hệ Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ. Năng lực lãnh đạo, cầm quyền của Đảng được thể hiện ở chất lượng thể chế hóa chủ trương và kết quả thực hiện, đem lại chuyển biến thiết thực trong đời sống nhân dân. Cấp ủy lãnh đạo, kiểm tra, giám sát để chủ trương được thực hiện đúng đắn; cơ quan nhà nước thực hiện đầy đủ chức năng, thẩm quyền và trách nhiệm; Nhân dân tham gia xây dựng và giám sát việc tổ chức thực hiện. Các tổ chức đảng, đảng viên hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp, pháp luật, gương mẫu chấp hành và chịu sự giám sát của nhân dân.

Quyền lực nhà nước là thống nhất, thuộc về nhân dân, dưới sự lãnh đạo của Đảng. Việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp phải được phân công rõ ràng, phối hợp chặt chẽ và kiểm soát hiệu quả. Quyền hạn gắn với trách nhiệm giải trình; phân cấp, phân quyền đi cùng năng lực, nguồn lực và cơ chế kiểm soát. Cần xác định trách nhiệm đối với việc ban hành quyết định trái pháp luật và việc né tránh, trì hoãn thực hiện nhiệm vụ. Cán bộ chủ động, đổi mới, sáng tạo vì lợi ích chung phải được bảo vệ theo pháp luật; hành vi lợi dụng đổi mới để vụ lợi, lạm quyền, nhũng nhiễu phải bị xử lý nghiêm.

Thượng tôn Hiến pháp cũng đòi hỏi quyền con người, quyền công dân được bảo đảm, bảo vệ thực chất. Quyền con người, quyền công dân chỉ có thể bị hạn chế theo quy định của luật trong những trường hợp cần thiết vì các lý do được Hiến pháp quy định. Sự an toàn, phẩm giá và quyền lợi hợp pháp của mỗi người là những giá trị Nhà nước có trách nhiệm bảo vệ.

Thứ hai, nâng cao chất lượng pháp luật để củng cố niềm tin của nhân dân, khơi thông nguồn lực và mở đường cho phát triển. Nghị quyết số 66-NQ/TW yêu cầu đổi mới xây dựng và thi hành pháp luật, đưa pháp luật trở thành động lực phát triển. Nâng cao hiệu lực quản lý phải đi đôi với mở rộng cơ hội phát triển; không đẩy khó khăn của cơ quan quản lý sang người dân, doanh nghiệp. Bảo đảm thực chất quyền sở hữu, quyền tự do kinh doanh, tự do hợp đồng để người dân, doanh nghiệp yên tâm đầu tư, sáng tạo và cạnh tranh bình đẳng.

Pháp luật phải tạo điều kiện đưa khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo vào sản xuất, huy động nguồn lực xã hội, mở rộng cơ hội kinh doanh và phát huy lợi thế hội nhập. Cùng với khuyến khích các mô hình phát triển mới, pháp luật phải bảo đảm cơ hội học tập, lao động, tiếp cận các dịch vụ thiết yếu. An sinh xã hội, môi trường sống an toàn, lành mạnh và sự công bằng trong thụ hưởng thành quả phát triển phải được bảo đảm bằng những quy định khả thi.

Xây dựng pháp luật phải xuất phát từ lợi ích toàn cục của đất nước, khắc phục tình trạng chia cắt theo phạm vi quản lý từng ngành. Mỗi chính sách phải làm rõ vấn đề cần giải quyết, quyền cần bảo vệ, tác động đối với các nhóm xã hội, nhất là người yếu thế; tránh tạo thêm rào cản, chi phí bất hợp lý. Tham vấn chính sách phải thực chất, có tiếp thu, giải trình rõ ràng. Kiểm soát quyền lực phải bắt đầu từ khâu đề xuất chính sách, phòng ngừa tham nhũng, lợi ích nhóm, lợi ích cục bộ.

Pháp luật minh bạch, ổn định, được thực thi nhất quán giúp giảm rủi ro, chi phí và củng cố niềm tin đầu tư. Đó là cơ sở để huy động, phân bổ nguồn lực hiệu quả, đưa pháp luật trở thành lợi thế cạnh tranh của đất nước. Nghiên cứu chính sách phải dự liệu được biến đổi của thực tiễn, tạo dư địa cho sáng tạo. Khi thay đổi quy định, cần có phương án chuyển tiếp, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp. Cơ chế thử nghiệm phải được quyết định đúng thẩm quyền, xác định rõ phạm vi, trách nhiệm, biện pháp kiểm soát rủi ro và cách đánh giá để kịp thời điều chỉnh.

Cải cách thủ tục hành chính phải giúp giải quyết công việc nhanh chóng, thuận tiện, giảm chi phí tuân thủ và xác định rõ trách nhiệm thực thi. Cắt giảm thủ tục, chuyển từ tiền kiểm sang hậu kiểm đòi hỏi tiêu chuẩn rõ ràng, thông tin tin cậy, năng lực phát hiện, ngăn ngừa rủi ro, gắn với trách nhiệm bảo vệ người dân.

Trong hội nhập quốc tế, pháp luật góp phần bảo vệ chủ quyền, lợi ích quốc gia và quyền lợi hợp pháp của người dân, doanh nghiệp trong các quan hệ xuyên biên giới. Thực hiện nghiêm các cam kết quốc tế, nâng cao năng lực pháp lý, chủ động phòng ngừa và giải quyết tranh chấp là những điều kiện để củng cố khả năng tự chủ và sức cạnh tranh của đất nước.

Thứ ba, tổ chức thi hành pháp luật phải bảo đảm quyền, lợi ích hợp pháp và đem lại hiệu quả thiết thực. Xây dựng và thi hành pháp luật phải gắn với trách nhiệm về kết quả. Các cơ quan xây dựng, ban hành và tổ chức thi hành phải phối hợp theo dõi tác động, chấn chỉnh thực thi, kịp thời sửa đổi hoặc kiến nghị sửa đổi quy định bất cập theo thẩm quyền. Phải chuẩn bị đầy đủ nhân lực, văn bản quy định chi tiết và điều kiện thực hiện trước khi luật có hiệu lực. Người đứng đầu cơ quan quản lý ngành, lĩnh vực, địa bàn phải chịu trách nhiệm về việc tổ chức thi hành thuộc phạm vi được giao. Trong vận hành chính quyền địa phương hai cấp, trách nhiệm phải rõ ràng, công việc của người dân phải được giải quyết liên tục, thông suốt.

Vướng mắc phải được nhận diện đúng nguyên nhân. Quy định bất hợp lý cần được sửa đổi; cán bộ còn hạn chế về năng lực phải được bồi dưỡng; thiếu nguồn lực phải có phương án bảo đảm. Việc đã rõ thẩm quyền, đủ căn cứ thì phải giải quyết dứt điểm. Việc vượt thẩm quyền phải được báo cáo kèm đề xuất xử lý, theo dõi đến khi có kết quả cuối cùng. Công việc liên quan nhiều cơ quan cần có đầu mối chủ trì và trách nhiệm phối hợp rõ ràng. Đặc biệt, phải khắc phục tình trạng các cơ quan đều báo cáo hoàn thành nhiệm vụ nhưng công việc của người dân vẫn vướng mắc, chậm giải quyết.

Chuyển đổi số phải nâng cao hiệu quả quản trị và chất lượng dịch vụ công. Khai thác, chia sẻ dữ liệu phải đúng pháp luật, giảm việc cung cấp lại thông tin, giúp người dân theo dõi quá trình giải quyết công việc. Ứng dụng công nghệ phải bảo đảm an toàn thông tin, bảo vệ dữ liệu cá nhân và quyền riêng tư. Cùng với hạ tầng số, cần chăm lo đội ngũ làm công tác pháp

luật có chuyên môn vững, liêm chính, hiểu thực tiễn.

Bảo vệ công lý là sứ mệnh của nền tư pháp. Cần bảo đảm Thẩm phán, Hội thẩm xét xử độc lập và chỉ tuân theo pháp luật; xử lý nghiêm sự can thiệp trái pháp luật vào hoạt động xét xử. Người dân phải được tiếp cận thuận tiện các cơ chế bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp. Hòa giải, đối thoại cần được phát huy trên cơ sở tự nguyện, đúng pháp luật, không làm hạn chế quyền khởi kiện. Bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật phải được tôn trọng và nghiêm chỉnh chấp hành.

Bảo vệ pháp luật phải gắn với khôi phục quyền, lợi ích hợp pháp bị xâm phạm. Quyết định hành chính trái pháp luật phải được xem xét, xử lý, khắc phục hậu quả kịp thời. Phản ánh, kiến nghị của người dân phải được tiếp nhận, giải quyết đến cùng và trả lời kịp thời.

Chất lượng pháp luật và hiệu quả thực thi phải được đánh giá bằng công việc được giải quyết đúng pháp luật, quyền lợi được bảo vệ và những chi phí bất hợp lý được cắt giảm.

Thứ tư, xây dựng văn hóa thượng tôn pháp luật từ sự gương mẫu của cán bộ, đảng viên và sự tham gia chủ động, tự giác của người dân. Văn hóa ấy được nuôi dưỡng bằng hiểu biết pháp luật, đạo đức công vụ và trải nghiệm được đối xử công bằng. Quy định rõ ràng, được giải thích thấu đáo và áp dụng công bằng sẽ củng cố niềm tin, khuyến khích tự giác chấp hành. Một cán bộ tận tâm, một cơ quan nghiêm túc sửa sai có sức thuyết phục người dân hơn mọi lời kêu gọi. Trách nhiệm nêu gương của cán bộ, công chức, nhất là người đứng đầu, phải thể hiện trong công việc hằng ngày. Xử lý vi phạm phải nghiêm minh, công bằng, gắn với hướng dẫn, phòng ngừa.

Người dân là chủ thể tham gia xây dựng, thực hiện và bảo vệ pháp luật. Sự tham gia cần được bảo đảm trong góp ý chính sách, giám sát, phản ánh bất cập và đánh giá kết quả thực hiện. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức thành viên, báo chí, đội ngũ luật gia, luật sư cần phát huy vai trò giám sát, phản biện, hỗ trợ người dân. Mỗi người cần chủ động thực hiện nghĩa vụ, bảo vệ quyền của mình và tôn trọng quyền của người khác. Doanh nghiệp phải coi tuân thủ pháp luật là nền tảng của uy tín, cạnh tranh lành mạnh và phát triển bền vững.

Phổ biến, giáo dục pháp luật phải giúp người dân biết cách thực hiện quyền, nghĩa vụ và tìm đến đúng nơi khi cần hỗ trợ. Giải thích chính sách cần gắn với đối thoại, lắng nghe phản hồi để kịp thời điều chỉnh. Ứng dụng công nghệ số phải đi cùng trợ giúp trực tiếp cho người yếu thế, người ở địa bàn khó khăn.

Khi việc chấp hành pháp luật gắn với đạo đức, trách nhiệm công dân và nếp sống cộng đồng, tinh thần của Ngày Pháp luật sẽ thấm sâu vào đời sống xã hội, trở thành cách nghĩ, cách làm của mỗi người.

Thượng tôn Hiến pháp và pháp luật vừa là nền tảng, vừa là động lực kiến tạo một quốc gia có kỷ cương, liêm chính, dân chủ, công bằng, văn minh, phát triển và thịnh vượng. Đó không chỉ là yêu cầu của hiện tại mà còn là sự lựa chọn có ý nghĩa chiến lược, bảo đảm cho Việt Nam vững bước tiến vào kỷ nguyên mới, phát triển nhanh, bền vững và hiện thực hóa khát vọng xây dựng đất nước phồn vinh, hạnh phúc. ■

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm cùng phu nhân thăm chính thức Nhật Bản

Đúng 14h30 (giờ địa phương) chiều qua 8.11, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm cùng phu nhân Ngô Phương Ly và Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam đã đến thủ đô Tokyo, bắt đầu chuyến thăm chính thức Nhật Bản theo lời mời của Nhà nước Nhật Bản.

Đại diện Nhà nước Nhật Bản đón Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm và phu nhân tại sân bay quốc tế Haneda, thủ đô Tokyo
Ảnh: TTXVN

Đón Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm cùng phu nhân và Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam tại sân bay quốc tế Haneda có Quốc vụ khanh Bộ Ngoại giao Nhật Bản Nakasone; Đại sứ Nhật Bản tại Việt Nam Ito Naoki và phu nhân; Đại sứ Việt Nam tại Nhật Bản Phạm Quang Hiệu và phu nhân; cùng cán bộ nhân viên Đại sứ quán, cộng đồng người Việt Nam tại Nhật Bản.

Cộng đồng người Việt Nam tại Nhật Bản đón Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm và phu nhân tại sân bay quốc tế Haneda, thủ đô Tokyo
Ảnh: TTXVN

Việt Nam và Nhật Bản chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao ngày 21.9.1973. Sau hơn năm thập kỷ, khuôn khổ quan hệ giữa hai nước đã liên tục được nâng cấp, từ "Đối tác tin cậy, ổn định lâu dài" (năm 2002) lên "Quan hệ đối tác chiến lược vì hòa bình và thịnh vượng ở châu Á" (năm 2009), "Đối tác chiến lược sâu rộng vì hòa bình và thịnh vượng ở châu Á" (năm 2014), "Đối tác chiến lược toàn diện vì hòa bình và thịnh vượng tại châu Á và trên thế giới" (tháng 11.2023).

Nhìn lại chặng đường hơn 50 năm kể từ khi thiết lập quan hệ ngoại giao tới nay, có thể thấy quan hệ Việt Nam - Nhật Bản đã có những bước phát triển rất đáng ghi nhận, ngày càng toàn diện, thực chất và hiệu quả. Tin cậy chính trị giữa hai nước ngày càng được củng cố và tăng cường. Hai bên thường xuyên duy trì các chuyến thăm, tiếp xúc cấp cao và các cấp, đồng thời phát triển quan hệ hợp tác ngày càng sâu rộng, từ cấp lãnh đạo đến người dân, thông qua nhiều kênh khác nhau như Đảng, Chính phủ và Quốc hội.

Nhật Bản luôn là một trong những đối tác kinh tế quan trọng hàng đầu và là nước cung cấp viện trợ phát triển chính thức (ODA) lớn nhất cho Việt Nam. Ngày càng có nhiều doanh nghiệp Nhật Bản trong các lĩnh vực công nghệ cao, đặc biệt là trí tuệ nhân tạo (AI), quan tâm và mở rộng hoạt động tại Việt Nam. Một bước phát triển rất đáng chú ý khác là khoa học - công nghệ và đổi mới sáng tạo đã trở thành trụ cột hợp tác mới giữa hai nước.

Quan hệ giữa nhân dân và các địa phương hai nước ngày càng gần gũi, mật thiết. Hiện nay, Việt Nam và Nhật Bản đã có hơn 100 cặp quan hệ hợp tác địa phương. Riêng trong năm 2026, hơn 10 lễ hội quy mô lớn đã được tổ chức tại hai nước, góp phần tăng cường hiểu biết, giao lưu văn hóa và tình cảm hữu nghị giữa nhân dân hai bên. Cùng với hợp tác song phương, Việt Nam và Nhật Bản cũng ngày càng phối hợp chặt chẽ tại các diễn đàn khu vực và quốc tế.

Chuyến thăm lần này sẽ cụ thể hóa thêm tiềm năng, kết quả hợp tác, củng cố thêm chặng đường gắn bó giữa hai đất nước, để tình hữu nghị được vun đắp qua nhiều thế hệ tiếp tục mang lại những điều tốt đẹp cho nhân dân hai nước. **P.V (tổng hợp)**

Nhiều doanh nghiệp nợ kinh phí xã hội hóa cho hoạt động bắn pháo hoa

Bài, ảnh: HOÀNG HẢI

Thanh tra công tác hoạt động quảng cáo ngoài trời trên địa bàn TP.HCM giai đoạn 2023-2025, Thanh tra TP.HCM chỉ ra nhiều tồn tại và "điểm danh" hàng loạt doanh nghiệp nợ tiền xã hội hóa các hoạt động văn hóa trên địa bàn thành phố.

Trong khi đây là số tiền doanh nghiệp cam kết đóng góp và đổi lại được quyền khai thác, tổ chức hoạt động trang trí đường đèn, sự kiện văn hóa có kêu gọi các thương hiệu lớn cùng tham gia tài trợ.

Nội dung trên được Thanh tra TP.HCM nêu rõ trong Kết luận thanh tra số 75/KL-TTTP-P8 về công tác quản lý nhà nước trong lĩnh vực quảng cáo tại Sở VHTT TP.HCM. Cụ thể tính tới thời điểm thanh tra (ngày 15.5.2026), có 13 doanh nghiệp chưa thực hiện đầy đủ cam kết đóng góp nguồn kinh phí xã hội hóa cho hoạt động bắn pháo hoa và hoạt động văn hóa khác với số tiền nợ gần 76 tỉ đồng; một số doanh nghiệp nợ nguồn kinh phí xã hội hóa số tiền tương đối lớn.

Trong đó, Công ty TNHH Đầu tư xuất nhập khẩu Viễn Đông (Công ty Viễn Đông) nợ hơn 25,1 tỉ đồng từ năm 2018 đến nay. Trên cơ sở làm việc với Đoàn thanh tra, Công ty Viễn Đông xác định tự nguyện trả trước hơn 10,1 tỉ đồng. Riêng Công ty TNHH Đầu tư Phát triển xuất nhập khẩu Bất động sản Bình Minh (Công ty Bình Minh) nợ hơn 29,4 tỉ đồng. Làm việc với Đoàn thanh tra, Công ty Bình Minh xác định tự nguyện trả trước 8 tỉ đồng. Đối với Công ty cổ phần đầu tư Bizman, trong quá trình thanh tra, Đoàn thanh tra thực hiện kiểm tra hiện trạng các công trình quảng cáo ngoài trời. Qua đó, ghi nhận có 3 màn hình Led quảng cáo cỡ lớn đặt dọc bờ Đông sông Sài Gòn (khu vực công viên bờ sông Sài Gòn) thuộc địa bàn phường An Khánh, nhưng không có hồ sơ cấp sản phẩm quảng cáo tại Sở VHTT.

Kết quả kiểm tra cho thấy, Công ty cổ phần đầu tư Bizman được chấp thuận thực hiện lắp đặt hệ thống màn hình Led nói trên để tuyên truyền cổ động chính trị kết hợp quảng cáo, Công ty cam kết tài trợ kinh phí tối thiểu là 80 tỉ đồng trong thời gian ba năm từ 2024 - 2026 để hỗ trợ cải tạo, vận hành công viên bờ sông Sài Gòn và đồng hành cùng các hoạt động của địa phương. Tuy nhiên, sau hơn hai năm vận hành, Công ty chưa thực hiện đóng góp số tiền tài trợ do vướng mắc về thủ tục tiếp nhận số tiền này. Công ty có văn bản đề nghị các cơ quan có thẩm quyền hướng dẫn thủ tục, nhưng sau khi thực hiện chính quyền 2 cấp, đến thời điểm thanh tra, các cơ quan Nhà nước vẫn chưa thực hiện xong việc bàn giao cũng như tiếp nhận để vận hành hoạt động công viên bờ sông Sài Gòn. Trong khi đó, từ ngày 20.1.2026, Văn phòng UBND TP.HCM đã có Thông báo số 81/TB-VP giao UBND phường An Khánh tiếp nhận, quản lý vận hành hoạt động công viên trước ngày 1.2.2026.

Trên cơ sở làm việc với Đoàn thanh tra, Công ty Bizman xác định tự nguyện đóng góp 45 tỉ đồng đối với khoản đóng góp còn lại của năm 2026 sẽ được Công ty thực hiện theo tiến độ thỏa thuận và đề nghị Đoàn thanh tra kiến nghị UBND TP.HCM chấp thuận chủ trương cho phép kéo dài thời gian khai thác 3 màn hình Led nói trên.

Theo Thanh tra TP.HCM, tính đến ngày 15.5.2026, các doanh nghiệp nợ nguồn kinh phí xã hội hóa cho hoạt động bắn pháo hoa và hoạt động văn hóa của thành phố gần 76 tỉ đồng; và nguồn kinh phí xã hội hóa liên quan 3 màn hình Led quảng cáo được đặt dọc bờ Đông sông Sài Gòn (khu vực công viên bờ sông Sài Gòn) thuộc địa bàn phường An Khánh số tiền 80 tỉ đồng. Ngoài ra, Đoàn thanh tra còn phát hiện có trường hợp doanh nghiệp chưa thực hiện đầy đủ nghĩa vụ tài chính, đang có công nợ kéo dài nhưng vẫn được tham gia thực hiện các sự kiện văn hóa của thành phố.

Đặc biệt, Đoàn thanh tra ghi nhận ba doanh nghiệp có sự chi phối của cùng một chủ thể gồm: Công ty TNHH Đầu tư nhập khẩu Viễn Đông, Công ty TNHH Phát triển nhập khẩu Bất động sản Bình Minh và Công ty cổ phần Bóng đá chưa hoàn thành nghĩa vụ đóng góp đối với các chương trình trước đây, nhưng vẫn được tiếp tục chấp thuận để tham gia thực hiện các chương trình liên quan nguồn kinh phí xã hội hóa cho các hoạt động văn hóa của thành phố. Theo Thanh tra TP.HCM, việc chưa khẩn trương thu hồi nợ có nguy cơ gây thất thu cho ngân sách nhà nước đối với số tiền đóng góp nguồn kinh phí xã hội hóa bắn pháo hoa. Trong khi đây là số tiền doanh nghiệp cam kết đóng góp và đổi lại được quyền khai thác, tổ chức hoạt động trang trí đường đèn, sự kiện văn hóa có kêu gọi các thương hiệu lớn cùng tham gia tài trợ.

Căn cứ các quy định hiện hành, Chánh Thanh tra TP.HCM đã ban hành bốn quyết định thu hồi cho ngân sách số tiền trên 64,1 tỉ đồng. Đồng thời, có một doanh nghiệp đã chủ động nộp số tiền còn nợ hơn 2,7 tỉ đồng vào tài khoản kho bạc của Sở VHTT. ■

Những màn hình Led quảng cáo cỡ lớn đặt dọc bờ Đông sông Sài Gòn (khu vực công viên bờ sông Sài Gòn) thuộc địa bàn phường An Khánh

Tăng cường kiểm soát gian lận trong thi cử, đánh giá

Bộ GD&ĐT vừa có Quyết định số 3209/QĐ-BGDĐT ban hành Kế hoạch triển khai Chỉ thị số 37/CT-TTg của Thủ tướng Chính phủ về tăng cường phòng, chống gian lận thi cử, kiểm tra, đánh giá trong giáo dục và đào tạo. Trong đó, Bộ này yêu cầu tăng cường ứng dụng công nghệ, hoàn thiện quy chế thi, kiểm tra, đồng thời đổi mới công tác đánh giá, thi đua, khen thưởng nhằm ngăn ngừa gian lận.

Một trong những nhiệm vụ trọng tâm được Bộ GD&ĐT xác định là rà soát, hoàn thiện quy chế, quy định về thi, kiểm tra, đánh giá thường xuyên, định kỳ, cuối khóa ở tất cả các cấp học, trình độ đào tạo. Các quy định phải bổ sung nhận diện những phương thức gian lận mới, nhất là sử dụng trí tuệ nhân tạo (AI), thiết bị công nghệ cao để gian lận; đồng thời quy định rõ hành vi bị nghiêm cấm, quy trình kiểm soát, cơ chế kiểm soát chéo, lưu vết và trách nhiệm giải trình. Đối với việc ứng dụng công nghệ, Bộ sẽ hướng dẫn sử dụng camera, thiết bị rà soát kim loại tại những khâu có nguy cơ cao, trước hết với kỳ thi tốt nghiệp THPT và kỳ thi chọn học sinh giỏi quốc gia. Cùng với đó, Bộ xây dựng lộ trình thi trên máy tính, hướng dẫn xây dựng ngân hàng câu hỏi; xây dựng cơ sở dữ liệu phục vụ phân tích, đối sánh kết quả thi nhằm cảnh báo những dấu hiệu bất thường...

Đáng chú ý, Bộ GD&ĐT yêu cầu đổi mới công tác thi đua, khen thưởng, chống bệnh thành tích trong giáo dục. Theo đó, không lấy riêng tỷ lệ người học khá, giỏi, tỷ lệ tốt nghiệp, kết quả thi làm căn cứ đánh giá, xếp loại, khen thưởng tập thể, cá nhân. Đồng thời, nghiêm cấm chỉ đạo, gây sức ép hoặc can thiệp trái quy định nhằm nâng điểm, nâng tỷ lệ tốt nghiệp, làm sai lệch kết quả học tập, kết quả thi hoặc che giấu vi phạm. Nhiệm vụ này được giao Vụ Tổ chức cán bộ chủ trì rà soát, sửa đổi các tiêu chí thi đua, khen thưởng, bảo đảm không khuyến khích chạy theo thành tích, dự kiến hoàn thành trước ngày 30.11.2026.

Đối với giáo dục đại học và giáo dục nghề nghiệp, Bộ yêu cầu hướng dẫn các cơ sở đào tạo hoàn thiện quy định liêm chính học thuật; phòng ngừa, xử lý các hành vi đạo văn, sao chép, thuê làm bài, học thay, thi hộ, gian lận trong nghiên cứu khoa học và sử dụng AI trái quy định trong học tập, nghiên cứu, bảo vệ luận văn, luận án. Các cơ sở đào tạo phải đổi mới phương pháp học tập, kiểm tra, đánh giá theo hướng coi trọng quá trình và sản phẩm học tập, nghiên cứu khoa học; triển khai đồng bộ các giải pháp phòng, chống gian lận trong nghiên cứu khoa học, thi, kết thúc học phần, thi cuối khóa và bảo vệ luận văn, luận án... **B.H**

HỒI ÂM BÀI *PHƯỜNG TÂY HỒ "KHAI TỬ" CHÙA QUANG ÂN VÀ "XÓA SỔ" DI TÍCH CÁCH MẠNG KHÁNG CHIẾN ?*:

Thống nhất đề xuất lập dự án tu bổ, phục hồi di tích chùa Quang Ân

● **LÂM SƠN**

Sở VHTTDL và UBND phường Tây Hồ vừa có báo cáo gửi UBND thành phố Hà Nội, trong đó thống nhất đề xuất thực hiện theo lộ trình năm bước để quản lý, bảo vệ, đưa chùa Quang Ân vào danh mục kiểm kê, giải phóng mặt bằng và lập dự án tu bổ, phục hồi.

Thực hiện Thông báo số 1041/TB-VP ngày 27.10.2026 của UBND TP về việc thông báo kết luận của Phó Chủ tịch UBND TP Vũ Thu Hà, Sở VHTTDL và UBND phường Tây Hồ vừa có văn bản báo cáo về việc rà soát hồ sơ quản lý, tài liệu liên quan đến địa điểm chùa Quang Ân. Trong khoảng thời gian chưa đến một tháng, đây là lần thứ hai, Sở VHTTDL và UBND phường Tây Hồ có văn bản báo cáo gửi UBND thành phố Hà Nội về di tích lịch sử, văn hóa và cách mạng kháng chiến chùa Quang Ân, đồng thời đưa ra những đề xuất mạnh mẽ nhằm bảo vệ di tích quan trọng này.

Đủ cơ sở vững chắc để đưa chùa Quang Ân vào danh mục kiểm kê di tích

Báo cáo số 153/BC-SVHTTDL ngày 3.11 của Sở VHTTDL TP Hà Nội cho biết, trên cơ sở rà soát hồ sơ liên quan đến di tích chùa Quang Ân đã khẳng định có đủ cơ sở xác định ngôi chùa Quang Ân chính là địa điểm sinh hoạt tôn giáo của cư dân tại khu vực từ lâu đời, gắn với đời sống xã hội và ăn sâu vào tiềm thức, trí nhớ của các thế hệ tại nơi này là có thật.

Bởi vậy, kết quả các tài liệu khảo cứu và dấu tích, hiện vật, công trình còn hiện hữu là có đủ căn cứ, cơ sở vững chắc để tiến hành công tác khảo sát, kiểm kê để trình cấp thẩm quyền phê duyệt đưa vào danh mục kiểm kê di tích của thành phố, hướng đến xây dựng hồ sơ khoa học đề nghị xếp hạng di tích cấp thành phố theo quy định pháp luật về di sản văn hóa. Cũng theo báo cáo, sau khi chùa Quang Ân được cấp thẩm quyền xếp hạng di tích cấp thành phố, căn cứ thẩm quyền phân cấp về quản lý di tích, đầu tư và xây dựng quy định tại Quyết định số 61/2025/QĐ-UBND ngày 26.9.2025 của UBND thành phố Hà Nội về phân cấp và quy định thẩm quyền quản lý nhà nước một số lĩnh vực kinh tế, xã hội trên địa bàn thành phố Hà Nội, UBND thành phố giao UBND phường Tây Hồ lập dự án đầu tư bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích chùa Quang Ân (trong đó bao gồm công tác bồi thường, giải phóng mặt bằng). "Như vậy, công tác khảo sát, kiểm kê, xếp hạng và thực hiện dự án đầu tư bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích chùa Quang Ân là có đủ cơ sở để UBND phường Tây Hồ tổ chức thực hiện, đáp ứng nguyên vọng của nhân dân, từng bước bảo đảm công tác quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích", báo cáo của Sở VHTTDL nhận định.

Qua báo cáo còn được biết, chùa Quang Ân được xác định xuống cấp nghiêm trọng các hạng mục công trình, sự cần thiết được đầu tư tu bổ, tôn tạo, khoanh vùng bảo vệ đất di tích đã được quan tâm từ năm 2005. Trải qua thời gian dài thực hiện việc kiểm tra, xem xét, đề xuất của các cơ quan quản lý di tích thuộc thành phố (Ban quản lý di tích danh thắng Hà Nội, Sở VHTTDL...), các Sở, ngành và cơ quan liên quan của thành phố; kết quả báo cáo và được UBND thành phố có các văn bản chỉ đạo tổ chức thực hiện đầu tư tu bổ, tôn tạo di tích; giải quyết tồn tại liên quan việc sử dụng đất, công trình của các hộ gia đình liên quan đã nhiều năm qua không giải quyết được dứt điểm, triệt để bảo đảm đúng quy định pháp luật. Đến nay, tình hình quản lý tại di tích có xu hướng ngày càng diễn biến phức tạp, phát sinh các vấn đề quyền lợi dẫn đến phản ánh báo chí, gây dư luận bức xúc trong nhân dân và trên địa bàn dân cư.

Báo cáo chỉ rõ, bởi vậy, việc thực hiện đầu tư tu bổ, tôn tạo, khoanh vùng bảo vệ đất di tích không thực hiện được đúng chỉ đạo của thành phố. Nguyên nhân có thể nhận định được do các vấn đề phản ánh thừa kế tài sản, cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất tại di tích; sử dụng và xây dựng công trình liên quan đến các hộ dân (5 hộ) đang sử dụng tại di tích chưa được xác minh, làm rõ và chưa được cơ quan chức năng có thẩm quyền thanh tra, kiểm tra toàn diện về đất đai, xây dựng ban hành kết luận có hiệu lực pháp luật để giải quyết; buộc các bên liên quan phải tuân thủ và chấp hành theo đúng pháp luật, không để vụ việc tiếp tục kéo dài.

Quý I.2027 bổ sung dự án GPMB, phục hồi, tu bổ, tôn tạo chùa Quang Ân

Theo báo cáo, để giải quyết dứt điểm các vướng mắc tồn tại về đất đai, sớm đưa di tích chùa Quang Ân vào danh mục quản lý, bảo vệ và tổ chức thực hiện dự án tu bổ, tôn tạo đáp ứng nguyện vọng chính đáng của nhân dân, Sở VHTTDL đề xuất UBND thành phố xem xét, chỉ đạo các nội dung.

Về thẩm quyền quản lý và lộ trình thực hiện dự án tu bổ, giải phóng mặt bằng (GPMB) di tích chùa Quang Ân: Căn cứ thẩm quyền phân cấp quản lý nhà nước về di tích, đầu tư và xây dựng quy định tại Quyết định số 61/2025/QĐ-UBND ngày 26.9.2025 của UBND thành phố (UBND cấp xã, phường trực tiếp quản lý các di tích trên địa bàn và làm chủ đầu tư dự án bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích bao gồm công tác bồi thường, giải phóng mặt bằng), Sở VHTTL thống nhất và đề xuất UBND thành phố giao UBND phường Tây Hồ làm đầu mối, chủ trì tổ chức thực hiện theo lộ trình năm bước đề xuất tại báo cáo số 3509/UBND-VHXH ngày 31.10.2026 của UBND phường Tây Hồ:

Quý IV.2026: Chủ trì, phối hợp với Sở VHTTDL tiến hành khảo sát hiện trạng, kiểm kê, hoàn thiện hồ sơ để trình UBND thành phố ban hành Quyết định bổ sung địa điểm chùa Quang Ân vào Danh mục kiểm kê di tích của thành phố. Khảo sát hiện trạng, xác định phạm vi, khu vực phục hồi di tích và tổ chức tọa đàm khoa học đánh giá giá trị chùa Quang Ân. Sau khi có quyết định bổ sung danh mục kiểm kê, thực hiện quy trình thủ tục điều chỉnh quy hoạch xây dựng đô thị làm cơ sở lập danh mục đầu tư. Quý I.2027: Bổ sung dự án GPMB, phục hồi, tu bổ, tôn tạo chùa Quang Ân vào Danh mục đầu tư công năm 2027 của phường và giao nhiệm vụ cho đơn vị chuyên môn, lựa chọn đơn vị tư vấn lập dự án. Giai đoạn 2027 - 2028: Hoàn thiện, phê duyệt hồ sơ lập dự án GPMB, phục hồi, tu bổ, tôn tạo di tích theo quy định. Kết quả báo cáo UBND Thành phố xem xét, chỉ đạo trước khi tổ chức triển khai thực hiện.

Ngoài ra, trách nhiệm phối hợp của các Sở, ngành thành phố gồm Sở VHTTDL hướng dẫn UBND phường Tây Hồ rà soát, kiểm kê, hoàn thiện hồ sơ khoa học; phối hợp tổ chức Tọa đàm khoa học; hướng dẫn chuyên môn trong việc lập, trình duyệt và triển khai dự án bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích theo quy định của Luật Di sản văn hóa. Các Sở, ngành liên quan (Nông nghiệp và Môi trường, Tài chính, Xây dựng), theo chức năng, thẩm quyền hướng dẫn, hỗ trợ UBND phường Tây Hồ giải quyết các thủ tục liên quan đến đất đai, điều chỉnh quy hoạch xây dựng đô thị và nguồn vốn đầu tư công, bảo đảm kịp thời, hiệu quả và đúng quy định pháp luật. ■

Ngày 31.10 vừa qua, UBND phường Tây Hồ đã có văn bản gửi UBND TP Hà Nội và Sở VHTTDL về việc quản lý chùa Quang Ân. Tại văn bản này, UBND phường Tây Hồ cho biết: Để thực hiện việc phục hồi, tu bổ, tôn tạo, UBND phường Tây Hồ báo cáo UBND Thành phố thực hiện các nhiệm vụ cụ thể, với lộ trình năm bước.

Trong đó đáng chú ý: UBND phường bổ sung dự án GPMB, phục hồi, tu bổ, tôn tạo chùa Quang Ân vào danh mục đầu tư công năm 2027 của phường, giao nhiệm vụ đơn vị thực hiện lập dự án. Thời gian dự kiến quý I.2027. Lập dự án GPMB, phục hồi, tu bổ, tôn tạo di tích theo quy định, báo cáo UBND thành phố để tổ chức thực hiện. Thời gian dự kiến: Năm 2027 - 2028.

Phường Tây Hồ "khai tử" chùa Quang Ân, "xoá sổ" di tích cách mạng kháng chiến?

● Bài, ảnh: LÂM SƠN

Lại một lần nữa ngôi chùa cổ Quang Ân đồng thời là di tích lịch sử cách mạng kháng chiến đứng trước nguy cơ bị "khai tử" và "xóa sổ" bởi một giấy phép xây dựng của UBND phường Tây Hồ (Hà Nội).

Lý giải về vấn đề này, các bên liên quan cho rằng, chùa Quang Ân không còn nằm trong danh mục kiểm kê di tích của thành phố Hà Nội nên... không được bảo vệ theo Luật Di sản văn hóa.

Tòa thượng điện bị san bằng

Cuối tháng 9 vừa qua, người dân ở tổ 16 phường Nghĩa Đô, quận Cầu Giấy nay là ngách 78/19 đường Võ Chí Công, phường Tây Hồ (Hà Nội) đến Toà soạn Báo *Văn Hóa* "kêu cứu" ngôi chùa cổ Quang Ân, dân làng thường gọi chùa Làng Tân và di tích lịch sử cách mạng kháng chiến đã bị một hộ dân đập bỏ gian Tam bảo, di chuyển toàn bộ tượng đi nơi khác, chuông đồng bia đá vứt bỏ chòng chọc; hệ thống cột gỗ, vì kèo trở nên nát vụn.

Tiếp cận hiện trường vụ việc ngay sau đó, phóng viên *Văn Hóa* nhận thấy khu Thượng điện (người dân quen gọi gian Tam bảo) đã bị đập bỏ hoàn toàn, gạch vữa nát vụn, chỉ trơ lại nền móng. Một chiếc chuông cổ bị vứt chòng chọc. Toàn bộ pho tượng bị đổi tượng đập bỏ mang đi đâu không biết. Dấu vết nhận diện còn lại của ngôi chùa cổ có niên đại thế kỷ XVII là Tam quan với các biểu trụ cổ kính đậm màu rêu phong. Một người dân cho biết, khoảng giữa trung tuần tháng 9 vừa qua, không hiểu vì sao hộ dân đang cư trú tại chùa Quang Ân đồng thời là di tích lịch sử cách mạng kháng chiến tại địa chỉ tổ 16 phường Nghĩa Đô, quận Cầu Giấy nay là số 64, ngách 78/19 đường Võ Chí Công, phường Tây Hồ (Hà Nội) thuê người tiến hành di dời các tượng Phật, bát hương rồi tháo dỡ, đập bỏ tan tành gian Tam Bảo. Nhiều người dân có ý kiến "không được đập phá chùa Quang Ân và di tích lịch sử cách mạng kháng chiến", nhưng hộ dân đang cư trú tại chùa cho rằng, "đi mà hỏi phường Tây Hồ".

Theo tìm hiểu của phóng viên *Văn Hóa*, đồng..., trong đó có tấm bia "Quang Ân tự công đức điền tự (bia ghi việc công đức

Hiện trạng chùa Quang Ân sau khi bị đập bỏ gian Tam bảo

Chuông đồng cổ của chùa nằm chòng chọc

Chùa chỉ còn lại Tam quan

Cho nên cơ sở này là một trong những cơ sở có thể nói là quan trọng bậc nhất trong thời kỳ

Sẽ tiến hành rà soát lại hồ sơ, hiện trạng

Với những hồ sơ tư liệu hiện còn lưu lại như trên, nhưng không hiểu sao UBND phường Tây Hồ vẫn ra quyết định cấp Giấy phép xây dựng tại chùa Quang Ân và di tích lịch sử cách mạng kháng chiến, dẫn đến ngôi chùa cổ đã bị xâm phạm đặc biệt nghiêm trọng? Trao đổi với chúng tôi, một chuyên viên Phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị phường Tây Hồ cho biết, "sẽ kiểm tra lại".

Trưa ngày 30.9, tại trụ sở UBND phường Tây Hồ, chúng tôi đã có cuộc trao đổi với một chuyên viên Phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị về việc cấp Giấy phép xây dựng cho một hộ dân đã dẫn đến hạng mục Thượng điện của chùa Quang Ân và di tích lịch sử cách mạng kháng chiến bị san vụn chỉ còn trơ nền móng. Chuyên viên này cho biết, trước khi UBND phường Tây Hồ cấp Giấy phép xây dựng cho ông Đỗ Vũ Chi và bà Đinh Kim Hồng tại địa chỉ số 64, ngách 78/19 đường Võ Chí Công đã tiến hành khảo sát hiện trạng; làm việc với khu dân phố. Trong quá trình làm việc có nhận diện đây là di tích thờ cúng nhưng gia đình lại cho biết đây là "chùa của gia đình". Hơn nữa, cũng trong quá trình làm việc có chuyên viên Phòng Văn hóa - Xã hội đi cùng, đồng thời có lập biên bản. Trong biên bản làm việc, chuyên viên Phòng Văn hóa - Xã hội của phường cũng nêu rõ đây là di tích chưa được xếp hạng; chưa được các bên liên quan tiến hành lập dự án tu bổ tôn tạo.

"Sau đó, chúng tôi đã tham mưu với lãnh đạo phòng làm văn bản xin ý kiến Phòng Văn hóa - Xã hội của phường có ý kiến cụ thể căn hộ tại địa chỉ số 64, ngách 78/19 đường Võ Chí Công. Tháng 7 năm 2026, Phòng Văn hóa - Xã hội của phường có văn bản trả lời Phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị, rằng tại địa chỉ dự kiến

Công nghệ đang định hình cách thức trải nghiệm

● M.HÀ

Hiệp hội Vận tải Hàng không Quốc tế (IATA) vừa công bố kết quả Khảo sát Hành khách toàn cầu năm 2026 (Global Passenger Survey - GPS), cho thấy công nghệ sinh trắc học và trí tuệ nhân tạo (AI) đang ngày càng tác động sâu sắc đến cách thức hành khách trải nghiệm và lên kế hoạch cho các chuyến đi.

Theo khảo sát, 58% hành khách cho biết đã trải nghiệm công nghệ sinh trắc học trong ít nhất một khâu của hành trình tại sân bay trong 12 tháng qua, tăng so với mức 50% năm 2025. Đáng chú ý, 87% hành khách từng sử dụng công nghệ này hài lòng với trải nghiệm, trong khi 78% sẵn sàng chia sẻ thông tin sinh trắc học nếu có thể giảm việc xuất trình hộ chiếu hoặc thẻ lên máy bay tại các điểm kiểm soát.

AI đang ngày càng tác động sâu sắc đến cách thức lên kế hoạch cho các chuyến đi — Ảnh: AGODA

Nhu cầu sử dụng hộ chiếu số cũng ngày càng gia tăng. Có 84% hành khách quan tâm đến việc sử dụng hộ chiếu số khi làm thủ tục trực tuyến; 82% muốn chia sẻ hộ chiếu số với hãng hàng không sau khi đặt vé để được cung cấp dịch vụ cá nhân hóa và 82% quan tâm đến việc sử dụng điện thoại thông minh tích hợp ví điện tử, hộ chiếu số và thẻ khách hàng thân thiết để đặt dịch vụ, thanh toán và thực hiện các thủ tục tại sân bay khi khởi hành cũng như khi đến.

Tuy nhiên, bảo đảm an toàn và quyền riêng tư dữ liệu vẫn là điều kiện quan trọng để thúc đẩy ứng dụng công nghệ sinh trắc học. Các mối lo ngại chính của hành khách bao gồm nguy cơ rò rỉ dữ liệu (59%), thông tin cá nhân bị chia sẻ với các tổ chức khác (49%) và thiếu minh bạch trong việc quản lý, sử dụng thông tin cá nhân (41%).

Ông Nick Careen, Phó Chủ tịch cấp cao phụ trách Vận hành, An toàn và An ninh của IATA nhận định: "Ngày càng có nhiều hành khách trải nghiệm công nghệ sinh trắc học trong các chuyến đi. Họ hài lòng và mong muốn được sử dụng nhiều hơn. Đây là tín hiệu tích cực bởi công nghệ này mang lại những lợi ích đáng kể, giúp hành trình của hành khách thuận tiện hơn, đồng thời nâng cao hiệu quả và tính an toàn trong quy trình của chính phủ và các hãng hàng không. Để đưa sinh trắc học trở thành tiêu chuẩn trong vận tải hàng không quốc tế, các chính phủ cần thống nhất khuôn khổ cấp và chấp nhận hộ chiếu số an toàn, hay còn gọi là Giấy tờ đi lại số".

Khảo sát cũng cho thấy, hành khách ngày càng mong muốn các thủ tục nhập cảnh được số hóa và thực hiện sớm hơn. Có 86% sẵn sàng cung cấp thông tin nhập cảnh dưới hình thức điện tử trước chuyến đi; 45% muốn hoàn tất thủ tục nhập cảnh trước khi đến sân bay. Đối với thủ tục xin thị thực, 60% hành khách ưu tiên đăng ký trực tuyến, trong khi chỉ 25% lựa chọn nộp hồ sơ trực tiếp tại cơ quan lãnh sự hoặc đại sứ quán.

Bên cạnh đó, AI đang trở thành công cụ hỗ trợ phổ biến trong quá trình lập kế hoạch du lịch. Khảo sát cho thấy 49% hành khách đã sử dụng AI để chuẩn bị cho chuyến đi. Trong đó, 21% sử dụng để tìm kiếm chuyến bay đến điểm đến cụ thể, 19% tìm vé máy bay giá rẻ và 17% tìm kiếm ý tưởng, gợi ý điểm đến.

Ông Nick Careen cho biết: "Mọi người đang sử dụng AI để lên kế hoạch cho các chuyến đi. Vì vậy, các hãng hàng không không chỉ cần bảo đảm dịch vụ của mình xuất hiện trong kết quả tìm kiếm của AI, mà còn cần phát triển các phương thức kết nối thuận tiện, giúp chuyển đổi các cuộc trao đổi với AI thành giao dịch đặt vé thực tế".

Khảo sát cũng ghi nhận những khác biệt đáng chú ý giữa các khu vực. Châu Á - Thái Bình Dương có mức độ hài lòng chung cao nhất, trong khi hành khách Trung Đông dẫn đầu về mức độ sử dụng AI để lập kế hoạch du lịch và sự quan tâm đến hộ chiếu số, công nghệ sinh trắc học.

Bắc Mỹ là khu vực có tỷ lệ sử dụng sinh trắc học cao nhất, song cũng có mức độ lo ngại lớn nhất về nguy cơ rò rỉ dữ liệu. Trong khi đó, hành khách châu Âu thận trọng hơn với các công nghệ du lịch số, với tỷ lệ sử dụng AI và sinh trắc học thấp hơn mức trung bình toàn cầu. Đáng chú ý, hành khách khu vực Mỹ Latinh và Caribe ghi nhận mức cải thiện hài lòng lớn nhất so với năm 2025, đồng thời thể hiện sự sẵn sàng cao trong việc cung cấp thông tin nhập cảnh điện tử trước chuyến đi. Tại châu Phi, mức độ ứng dụng sinh trắc học còn thấp nhưng nhu cầu sử dụng các giải pháp số trong du lịch rất lớn.

Kết quả khảo sát của IATA cho thấy chuyển đổi số, ứng dụng AI và công nghệ sinh trắc học đang trở thành những yếu tố quan trọng định hình trải nghiệm du lịch hiện đại. Cùng với việc phát triển các giải pháp công nghệ, đơn giản hóa thủ tục nhập cảnh, tăng cường liên thông dữ liệu và bảo đảm an toàn thông tin cá nhân sẽ góp phần nâng cao năng lực cạnh tranh của điểm đến, tạo thuận lợi cho du khách và thúc đẩy du lịch quốc tế phát triển. ■

Việt Nam có lịch sử hàng nghìn năm văn hiến, kho tàng di sản phong phú, bản sắc văn hóa đa dạng cùng nguồn nhân lực trẻ, năng động, giàu sức sáng tạo. Đây là những lợi thế đặc biệt để phát triển công nghiệp văn hóa. Tuy nhiên, tiềm năng ấy chưa được khai thác đúng mức, sự liên kết giữa sáng tạo, sản xuất, kinh doanh và tiêu dùng sản phẩm văn hóa còn hạn chế; cơ chế huy động vốn, định giá tài sản trí tuệ, phát triển thị trường và thu hút nhân tài vẫn còn những điểm nghẽn. Việc Chính phủ trình Quốc hội dự án Luật Phát triển công nghiệp văn hóa là bước đi cần thiết, thể hiện tư duy đổi mới trong xây dựng và hoàn thiện thể chế, chuyển từ nhận thức văn hóa là lĩnh vực cần được đầu tư, bảo tồn sang phát huy văn hóa như một nguồn lực kinh tế quan trọng.

Từ tài nguyên văn hóa đến nguồn lực phát triển kinh tế

Dự thảo Luật xác lập rõ vị trí của công nghiệp văn hóa trong nền kinh tế quốc dân. Khoản 1 Điều 2 xác định: "Công nghiệp văn hóa là ngành kinh tế tạo ra các sản phẩm kết hợp yếu tố văn hóa, sáng tạo, công nghệ và quyền sở hữu trí tuệ". Điều này khẳng định văn hóa không chỉ tạo ra giá trị tinh thần mà còn có thể trực tiếp tạo ra của cải vật chất, việc làm và nguồn thu ngân sách. Các ngành công nghiệp văn hóa bao gồm điện ảnh; mỹ thuật, nhiếp ảnh và triển lãm; nghệ thuật biểu diễn, âm nhạc; phần mềm, nội dung số, trò chơi điện tử; quảng cáo; thủ công mỹ nghệ; du lịch văn hóa, ẩm thực; thiết kế sáng tạo, thời trang, kiến trúc; truyền hình, phát thanh; xuất bản và các ngành khác đáp ứng điều kiện luật định.

Phạm vi này cho thấy công nghiệp văn hóa không còn giới hạn trong những hoạt động nghệ thuật truyền thống mà mở rộng sang các lĩnh vực kinh tế sáng tạo hiện đại, có khả năng phát triển mạnh trên nền tảng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số. Thực tiễn cho thấy, một tác phẩm điện ảnh nổi tiếng không chỉ tạo doanh thu từ bán vé mà còn thúc đẩy du lịch, quảng cáo, thời trang, ẩm thực và các dịch vụ gia tăng khác. Một sản phẩm âm nhạc có thể được khai thác trên nhiều nền tảng số, tạo nguồn thu từ bản quyền, biểu diễn, thương mại, du lịch. Một làng nghề truyền thống, nếu được kết hợp với thiết kế hiện đại, xây dựng thương hiệu và thương mại điện tử, có thể đưa sản phẩm tiếp cận thị trường quốc tế, phát triển cơ sở lưu trú, tiêu dùng. Như vậy, giá trị của văn hóa không chỉ nằm ở bản thân sản phẩm mà còn ở khả năng hình thành những chuỗi giá trị kinh tế có sức lan tỏa rộng lớn.

Xây dựng hệ sinh thái công nghiệp văn hóa đồng bộ, hiện đại

Quy định của dự thảo Luật chuyển từ tư duy hỗ trợ những hoạt động văn hóa riêng lẻ sang phát triển hệ sinh thái công nghiệp văn hóa đồng bộ. Điều 8 quy định về hoạt động phát triển hệ sinh thái, trong đó chú trọng kết nối các chủ thể sáng tạo, doanh nghiệp, cơ sở đào tạo, tổ chức nghiên cứu, quỹ đầu tư, tổ chức tài chính và cơ quan quản lý nhà nước.

Đây là hướng tiếp cận phù hợp với đặc điểm của kinh tế sáng tạo, bởi một nghệ sĩ có ý tưởng tốt chưa chắc đã tạo ra sản phẩm có giá trị nếu thiếu vốn, công nghệ, năng lực quản trị. Ngược lại, doanh nghiệp có nguồn lực tài chính nhưng thiếu nhân lực sáng tạo, thiếu nội dung văn hóa đặc sắc cũng khó xây dựng được sản phẩm có sức cạnh tranh. Việc kết nối các chủ thể trong toàn bộ chuỗi giá trị, từ sáng tạo, sản xuất, phân phối, tiêu dùng đến tái đầu tư, sẽ tạo điều kiện hình thành những doanh nghiệp công nghiệp văn hóa có năng lực cạnh tranh, từng bước xây dựng các thương hiệu văn hóa Việt Nam.

Đặc biệt, Điều 9 dự thảo Luật quy định cơ chế thử nghiệm có

Công nghiệp văn hóa không chỉ là ngành kinh tế mà còn là phương thức quảng bá hình ảnh quốc gia, lan tỏa những giá trị văn hóa và nâng cao vị thế đất nước — Ảnh: XUÂN TRẦN

LUẬT PHÁT TRIỂN CÔNG NGHIỆP VĂN HÓA:

Đưa văn hóa trở thành sức mạnh nội sinh và ngành kinh tế có giá trị tăng cao

● **Đại tá, PGS. TS NGUYỄN TRUNG KIÊN, Đại biểu Quốc hội hoạt động chuyên trách tại Ủy ban Quốc phòng, Anh ninh và Đối ngoại của Quốc hội**

Văn hóa không chỉ là nền tảng tinh thần của xã hội, là nơi kết tinh bản sắc, truyền thống và những giá trị tốt đẹp của dân tộc, mà còn là nguồn lực nội sinh quan trọng, có khả năng tạo ra giá trị kinh tế to lớn. Trong bối cảnh kinh tế tri thức, kinh tế số và toàn cầu hóa phát triển mạnh mẽ, nhiều quốc gia đã đưa công nghiệp văn hóa trở thành ngành kinh tế có giá trị gia tăng cao, đóng góp đáng kể vào tăng trưởng, tạo việc làm, thúc đẩy đổi mới sáng tạo và nâng cao sức mạnh mềm quốc gia.

Bộ trưởng Bộ VHTTDL Lâm Thị Phương Thanh phát biểu tại phiên họp thứ tư Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội cho ý kiến thẩm tra dự án sửa 7 luật lĩnh vực văn hóa, thể thao và du lịch Ảnh: TRẦN HUẤN

kiểm soát trong các ngành công nghiệp văn hóa, ưu tiên những lĩnh vực như điện ảnh, âm nhạc, mỹ thuật, du lịch văn hóa, thiết kế, thời trang, trò chơi điện tử, ẩm thực và nội dung số. Cơ chế này mở ra không gian thử nghiệm các công nghệ, sản phẩm và mô hình kinh doanh mới trong những giới hạn, điều kiện được cơ quan có thẩm quyền chấp thuận. Đây là sự đổi mới cần thiết trong tư duy quản lý, tạo điều kiện cho những ý tưởng sáng tạo được kiểm chứng trong thực tiễn, đồng thời kiểm soát rủi ro, bảo đảm quốc phòng, an ninh và quyền, lợi ích hợp pháp của các chủ thể liên quan.

Biến tài sản trí tuệ thành nguồn lực tài chính cho sáng tạo

Dự thảo Luật quy định về xác lập, xác định giá trị và khai thác quyền sở hữu trí tuệ trong các ngành công nghiệp văn hóa. Trong nền kinh tế sáng tạo, tài sản có giá trị lớn nhất của một doanh nghiệp không chỉ là nhà xưởng, máy móc hay đất đai, mà còn là bản quyền tác phẩm, thương hiệu, thiết kế, phần mềm, nhân vật nghệ thuật hoặc những sản phẩm sáng tạo có khả năng khai thác thương mại lâu dài. Nhiều chủ thể sáng tạo gặp khó khăn trong tiếp cận nguồn vốn bởi tài sản chủ yếu là quyền sở hữu trí tuệ, khó xác định giá trị và khó được chấp nhận làm tài sản bảo đảm.

Khoản 1 Điều 11 dự thảo Luật quy định quyền sở hữu trí tuệ trong các ngành công nghiệp văn hóa được sử dụng để góp vốn, làm tài sản bảo đảm trong các quan hệ tín dụng. Đây là quy định có ý nghĩa thiết thực, mở ra khả năng chuyển hóa tài sản trí tuệ thành nguồn lực tài chính phục vụ sản xuất, kinh doanh.

Điều 12 quy định các hoạt động hỗ trợ nâng cao năng lực xác định giá trị quyền sở hữu trí tuệ, phát triển phương pháp, tiêu chuẩn, cơ sở dữ liệu và đội ngũ chuyên gia phục vụ hoạt động này. Những quy định trên góp phần tháo gỡ điểm nghẽn trong huy động vốn cho công nghiệp văn hóa, tạo điều kiện để doanh nghiệp sáng tạo phát triển dựa trên giá trị tài sản vô hình.

Phát triển nhân lực sáng tạo và hạ tầng công nghiệp văn hóa

Công nghiệp văn hóa là ngành kinh tế mà con người, tài năng và sức sáng tạo giữ vai trò quyết định. Đầu tư cho nhân lực chính là đầu tư cho năng lực cạnh tranh lâu dài. Điều 14 dự thảo quy định cơ chế thu hút nghệ sĩ, nghệ nhân, chuyên gia tham gia đào tạo, truyền dạy; Điều 15 quy định chính sách học bổng, miễn học phí, hỗ trợ chi phí sinh hoạt và tín dụng đối với người học thuộc các ngành, nghề ưu tiên đào tạo về công nghiệp văn hóa. Những chính sách này góp phần khắc phục tình trạng thiếu hụt nhân lực chất lượng cao trong các ngành sáng tạo, đồng thời tạo cơ hội cho những người có năng khiếu, tài năng được đào tạo và phát triển nghề nghiệp.

Điều 17 quy định về tổ hợp sáng tạo văn hóa, cụm, khu công nghiệp sáng tạo văn hóa, tạo cơ sở pháp lý hình thành những không gian tập trung hoạt động sáng tạo, nghiên cứu, sản xuất, phân phối và thương mại hóa sản phẩm văn hóa. Điều 18 thiết kế cơ chế tổ chức một số hoạt động, sự kiện trong các tổ hợp, cụm, khu công nghiệp sáng tạo văn hóa theo hướng đơn giản hóa thủ tục, thực hiện thông báo thay cho cấp phép riêng khi đáp ứng các điều kiện luật định, đồng thời tăng cường trách nhiệm của đơn vị tổ chức và hoạt động hậu kiểm. Đây là hướng đổi mới có thể góp phần giảm chi phí tuân thủ, tạo môi trường thuận lợi cho doanh nghiệp, nghệ sĩ và các chủ thể sáng tạo phát triển.

Đưa bản sắc văn hóa Việt Nam trở thành lợi thế cạnh tranh quốc gia

Trong xu thế hội nhập quốc tế, công nghiệp văn hóa không chỉ là ngành kinh tế mà còn là phương thức quảng bá hình ảnh quốc gia, lan tỏa những giá trị văn hóa và nâng cao vị thế đất nước. Một bộ phim, một sản phẩm âm nhạc, một trò chơi điện tử, một thiết kế thời trang hay một món ăn truyền thống có thể trở thành phương tiện giới thiệu đất nước, con người và bản sắc Việt Nam đến bạn bè quốc tế.

Chương VI dự thảo Luật đã dành những quy định quan trọng cho phát triển thị trường công nghiệp văn hóa, xác định sản phẩm có bản sắc văn hóa Việt Nam, sản phẩm công nghiệp văn hóa trọng điểm, phát triển thương hiệu quốc gia và thúc đẩy tiêu dùng sản phẩm văn hóa. Điều 23 quy định việc đánh giá mức độ bản sắc văn hóa Việt Nam trong sản phẩm công nghiệp văn hóa; Điều 24 xác định các tiêu chí đối với sản phẩm công nghiệp văn hóa trọng điểm; Điều 26 quy định hoạt động phát triển thương hiệu quốc gia về công nghiệp văn hóa. Những quy định này tạo cơ sở để lựa chọn, hỗ trợ và quảng bá những sản phẩm có giá trị văn hóa đặc sắc, tiềm năng kinh tế lớn và khả năng cạnh tranh trên thị trường quốc tế.

Chúng ta có nhiều lợi thế từ các di sản văn hóa, nghệ thuật truyền thống, lễ hội, làng nghề, ẩm thực và bản sắc của các cộng đồng dân tộc. Nếu được kết hợp với công nghệ, thiết kế sáng tạo, quản trị hiện đại và chiến lược xây dựng thương hiệu, những nguồn tài nguyên này có thể tạo ra các sản phẩm công nghiệp văn hóa có giá trị gia tăng cao.

Hoàn thiện thể chế để văn hóa thực sự trở thành động lực phát triển

Dự thảo Luật thiết kế các cơ chế tài chính, hỗ trợ và ưu đãi đầu tư rất thuận lợi. Các chính sách về huy động nguồn lực xã hội, đầu tư mạo hiểm, ưu đãi phát triển hạ tầng, hỗ trợ sản xuất sản phẩm văn hóa, thu hút đầu tư nước ngoài và khuyến khích các cơ sở công nghiệp văn hóa. Cơ chế hỗ trợ chi phí sản xuất đối với một số dự án công nghiệp văn hóa có giá trị kinh tế cao, chính sách đối với đoàn làm phim nước ngoài sử dụng bối cảnh Việt Nam tạo thêm cơ hội thu hút nguồn lực, quảng bá du lịch và phát triển các ngành dịch vụ.

Tuy nhiên, để những chính sách này phát huy hiệu quả, quá trình tổ chức thực hiện cần bảo đảm công khai, minh bạch, cạnh tranh lành mạnh, phòng ngừa lợi dụng chính sách để trục lợi. Đồng thời coi trọng việc bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ, bảo vệ dữ liệu văn hóa, giữ gìn bản sắc dân tộc và bảo đảm an ninh quốc gia trong quá trình hội nhập, phát triển thị trường công nghiệp văn hóa. Có thể nói, văn hóa là cội nguồn của bản sắc dân tộc, là nền tảng tinh thần của xã hội, nhưng đồng thời cũng là nguồn lực kinh tế có khả năng tái tạo, lan tỏa và tạo ra giá trị gia tăng. Khi được đặt trong một môi trường thể chế thuận lợi, được bảo vệ bằng pháp luật, được dẫn dắt bởi sức sáng tạo của con người, văn hóa có thể trở thành động lực tăng trưởng quan trọng của nền kinh tế.

Việc Quốc hội xem xét, hoàn thiện Luật Phát triển công nghiệp văn hóa sẽ góp phần tạo dựng nền tảng pháp lý cho một giai đoạn phát triển mới, trong đó văn hóa không chỉ được bảo tồn, gìn giữ và phát huy mà còn thực sự trở thành sức mạnh nội sinh, nguồn lực kinh tế và động lực thúc đẩy đất nước phát triển nhanh, bền vững, nâng cao vị thế Việt Nam trên trường quốc tế. ■

BỘ TRƯỞNG LÂM THỊ PHƯƠNG THANH:

Tập trung chuyển hóa các giá trị văn hóa thành nguồn lực, động lực phát triển

● **HÀ AN, ảnh: PHẠM SỸ**

Nhấn mạnh vai trò của văn hóa trong nâng cao năng lực cạnh tranh và phát triển bền vững của doanh nghiệp, Ủy viên BCH Trung ương Đảng, Bộ trưởng Bộ VHTTDL Lâm Thị Phương Thanh nhấn mạnh: Văn hóa kinh doanh cần được đặt trong mối quan hệ với hệ giá trị quốc gia, chuẩn mực con người Việt Nam, đồng thời trở thành nguồn lực phát triển và sức mạnh mềm quốc gia.

Quang cảnh Diễn đàn

Ngày 8.11, tại Hà Nội, Ban Tổ chức triển khai Cuộc vận động "Xây dựng văn hóa doanh nghiệp Việt Nam" (BTC 248), Hiệp hội Phát triển Văn hóa Doanh nghiệp Việt Nam phối hợp với Bộ VHTTDL, Bộ Công thương tổ chức Diễn đàn Quốc gia thường niên "Văn hóa với Doanh nghiệp" năm 2026, kỷ niệm 10 năm Ngày Văn hóa doanh nghiệp Việt Nam, Cuộc vận động "Xây dựng văn hóa doanh nghiệp Việt Nam" và tôn vinh doanh nghiệp đạt chuẩn Văn hóa kinh doanh Việt Nam năm 2026. Cùng dự Diễn đàn có Phó Trưởng ban Tuyên giáo Trung ương Bùi Hoài Sơn; Thứ trưởng Bộ VHTTDL Trịnh Thị Thủy, cùng đại diện các cơ quan quản lý, tổ chức, hiệp hội, doanh nghiệp, các nhà khoa học, chuyên gia và khách mời quốc tế.

Thứ trưởng Trịnh Thị Thủy tặng Bằng khen của Bộ trưởng Bộ VHTTDL cho các tập thể, cá nhân có thành tích xuất sắc

Văn hóa quyết định khả năng đi xa của doanh nghiệp

Phát biểu tại Diễn đàn, Bộ trưởng Lâm Thị Phương Thanh ghi nhận, đánh giá cao nỗ lực của BTC 248, Hiệp hội Phát triển Văn hóa Doanh nghiệp Việt Nam cùng cộng đồng doanh nhân, doanh nghiệp trong 10 năm qua. Từ Bộ tiêu chí văn hóa doanh nghiệp Việt Nam đến Bộ tiêu chí văn hóa kinh doanh Việt Nam, cùng hệ thống tiêu chí và cơ chế tôn vinh, những giá trị cốt lõi như thượng tôn pháp luật, cốt cách doanh nghiệp, đạo đức kinh doanh, trách nhiệm xã hội, xây dựng thương hiệu và phát triển bền vững đã từng bước được lan tỏa, thu hút sự quan tâm, hưởng ứng của nhiều doanh nghiệp.

Theo Bộ trưởng, doanh nhân và doanh nghiệp Việt Nam ngày càng có vai trò, đóng góp quan trọng trong sự nghiệp đổi mới, xây dựng và phát triển đất nước; tạo ra nhiều việc làm, sản phẩm, thương hiệu Việt Nam, góp phần nâng cao đời sống người lao động, bảo đảm an sinh xã hội và thúc đẩy phát triển bền vững trong bối cảnh mới nhiều thách thức. Đất nước đang bước vào kỷ nguyên phát triển mới, với khát vọng xây dựng một Việt Nam hùng cường, thịnh vượng, có vị thế và sức cạnh tranh ngày càng cao trên trường quốc tế. Trong bối cảnh đó, yêu cầu đặt ra không chỉ là phát triển quy mô, tiềm lực kinh tế mà còn phải xây dựng nền tảng văn hóa vững chắc cho hoạt động của doanh nghiệp. Dẫn lại tinh thần chỉ đạo của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm: "Nếu kinh tế quyết định năng lực đi nhanh, thì văn hóa quyết định khả năng đi xa", Bộ trưởng cho rằng, tư tưởng này đặt ra yêu cầu phải nhận thức sâu sắc hơn vai trò của văn hóa trong phát triển kinh tế nói chung và hoạt động của doanh nghiệp nói riêng. "Văn hóa kinh doanh không chỉ là đạo đức hay chuẩn mực ứng xử, mà còn là nền tảng tạo dựng niềm tin, bản lĩnh, uy tín và sức cạnh tranh của doanh nghiệp. Một nền kinh tế phát triển bền vững không chỉ cần những doanh nghiệp mạnh về vốn, công nghệ, mà còn cần những doanh nghiệp có nền tảng văn hóa, nhân văn, có uy tín và bản sắc riêng, có trách nhiệm với đất nước, với cộng đồng, có khát vọng lớn vươn tầm thế giới, cùng hội tụ trong một hệ giá trị vững chắc, tạo ra sức ảnh hưởng và năng lực cạnh tranh mạnh mẽ", Bộ trưởng nhấn mạnh.

Đặc biệt, các doanh nghiệp cần cùng hội tụ trong một hệ giá trị vững chắc, tạo nên sức ảnh hưởng và năng lực cạnh tranh mạnh mẽ. Đây cũng là cơ sở để văn hóa thực sự trở thành một thành tố bên trong của hoạt động sản xuất, kinh doanh, thay vì chỉ được nhìn nhận như những giá trị mang tính định hướng hay phong trào.

Những nhiệm vụ trọng tâm để văn hóa kinh doanh đi vào thực chất

Từ yêu cầu phát triển trong giai đoạn mới, Bộ trưởng Lâm Thị Phương Thanh đề nghị Hiệp hội Phát triển Văn hóa Doanh nghiệp Việt Nam quan tâm triển khai bốn nhiệm vụ trọng tâm. Thứ nhất, xây dựng văn hóa kinh doanh phải gắn với xây dựng hệ giá trị quốc gia và chuẩn mực con người Việt Nam trong kỷ nguyên mới. Trong đó, cần đề cao tinh thần yêu nước, ý thức thượng tôn pháp luật, liêm chính, trách nhiệm, sáng tạo và khát vọng cống hiến.

Theo Bộ trưởng, mỗi doanh nhân không chỉ là người tạo ra của cải vật chất mà còn là người góp phần giữ gìn, kiến tạo và lan tỏa các giá trị, chuẩn mực văn hóa dân tộc và hình ảnh quốc gia. Điều này cho thấy trách nhiệm của doanh nghiệp không chỉ được đo bằng hiệu quả kinh tế mà còn ở những giá trị tích cực đóng góp cho xã hội. Thứ hai, cần tập trung chuyển hóa các giá trị văn hóa thành nguồn lực, động lực phát triển, sức mạnh mềm và năng lực cạnh tranh quốc gia. Bộ trưởng nhấn mạnh yêu cầu gắn văn hóa kinh doanh với khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số và hội nhập quốc tế. Đáng chú ý, doanh nghiệp cần phát huy vai trò trong phát triển các ngành công nghiệp văn hóa, đưa bản sắc và sức sáng tạo Việt Nam trở thành những sản phẩm, thương hiệu có giá trị, đóng góp thiết thực cho tăng trưởng kinh tế. Đây là hướng tiếp cận quan trọng để khai thác tốt hơn nguồn lực văn hóa, đồng thời mở rộng không gian phát triển cho doanh nghiệp Việt Nam trong bối cảnh hội nhập. Thứ ba, đưa văn hóa kinh doanh đi vào thực chất, trở thành năng lực quản trị và động lực phát triển của doanh nghiệp. Đây được xem là yêu cầu trực tiếp đối với quá trình triển khai các bộ tiêu chí, chuẩn mực văn hóa kinh doanh trong thời gian tới.

Bộ trưởng đề nghị chuyển mạnh từ tuyên truyền, vận động sang thực hành; từ xây dựng chuẩn mực, tôn vinh sang đo lường hiệu quả và nhân rộng những mô hình tốt. Văn hóa phải được thể hiện bằng chất lượng sản phẩm, uy tín thương hiệu, mức hưởng thụ và sự phát triển của người lao động cũng như những đóng góp cụ thể cho xã hội. Như vậy, việc xây dựng văn hóa doanh nghiệp không thể chỉ dừng ở các cam kết hay danh hiệu, mà cần được kiểm chứng qua chất lượng hoạt động và những chuyển biến thực tế trong từng doanh nghiệp. Những giá trị như liêm chính, trách nhiệm, sáng tạo, chữ tín cần hiện diện trong quyết định quản trị, cách thức tổ chức sản xuất, kinh doanh và quan hệ với người lao động, khách hàng, đối tác. Thứ tư, tăng cường tham gia xây dựng, hoàn thiện thể chế, chính sách, pháp luật và môi trường đầu tư kinh doanh. Bộ trưởng đề nghị Hiệp hội tiếp tục góp phần tạo dựng môi trường kinh doanh minh bạch, bình đẳng, an toàn; đồng hành tháo gỡ khó khăn và coi hỗ trợ doanh nghiệp xây dựng văn hóa là một nhiệm vụ quan trọng trong chính sách phát triển kinh tế - xã hội.

Bốn nhiệm vụ trên đặt văn hóa kinh doanh trong mối quan hệ đồng bộ giữa hệ giá trị, năng lực nội tại của doanh nghiệp và môi trường thể chế. Trong đó, doanh nghiệp là chủ thể thực hành, còn các tổ chức hiệp hội và cơ quan quản lý có trách nhiệm kiến tạo điều kiện, thúc đẩy và hỗ trợ quá trình chuyển hóa các giá trị thành kết quả cụ thể. Bộ trưởng Lâm Thị Phương Thanh bày tỏ tin tưởng, với tư duy mới và cách tiếp cận gần gũi hơn với nhu cầu, mong muốn của doanh nghiệp, cộng đồng doanh nghiệp Việt Nam sẽ tiếp tục nhân lên những giá trị cao đẹp, xây dựng những thương hiệu mạnh có sức cạnh tranh toàn cầu.■

"Văn hóa kinh doanh không chỉ là đạo đức hay chuẩn mực ứng xử, mà còn là nền tảng tạo dựng niềm tin, bản lĩnh, uy tín và sức cạnh tranh của doanh nghiệp. Một nền kinh tế phát triển bền vững không chỉ cần những doanh nghiệp mạnh về vốn, công nghệ, mà còn cần những doanh nghiệp có nền tảng văn hóa, nhân văn, có uy tín và bản sắc riêng, có trách nhiệm với đất nước, với cộng đồng…"

(Bộ trưởng LÂM THỊ PHƯƠNG THANH)

VIẾT TIẾP BÀI *SỮNG SỜ KHI HIỆN VẬT QUÝ HIẾM BỊ "BỎ QUÊN" GIỮA HỒ NƯỚC:*

Cơ quan chức năng cần vào cuộc kiểm tra, xử lý

Bài, ảnh: NGỌC TRUNG - THANH SƯƠNG

Sau phản ánh của *Văn Hóa* về hiện trạng khu vực bảo tồn thuyền cổ ở Bắc Ninh bị nước bao phủ, đại diện đơn vị chuyên môn cho biết hiện vật đã được lấp cát, bảo quản tại chỗ và giao chính quyền địa phương bảo vệ.

Trong năm 2026, thành phố dự kiến khoan thăm dò địa chất và tổ chức hội thảo khoa học quốc tế để làm cơ sở lựa chọn phương án bảo tồn, phát huy giá trị. Tuy nhiên, những câu hỏi về việc giám sát môi trường, tình trạng lớp cát phủ bạt và trách nhiệm quản lý trực tiếp tại hiện trường vẫn cần được trả lời cụ thể.

Giao phường bảo vệ, cơ quan chuyên môn kiểm tra

Trao đổi với nhóm phóng viên *Văn Hóa*, ông Nguyễn Văn Khánh, Phó Giám đốc Trung tâm Bảo tồn di tích và Xúc tiến du lịch TP Bắc Ninh cho biết, đôi thuyền cổ hiện vẫn được bảo quản tại chỗ. Sau khi kết thúc khai quật khẩn cấp, hiện vật được phủ bạt, lấp cát bảo vệ và đưa về trạng thái môi trường tương đối ổn định như trước khi phát lộ.

Về phân công trách nhiệm, ông Khánh cho biết chính quyền phường sở tại (phường Song Liễu) được giao trực tiếp bảo vệ hiện trường, bố trí lực lượng quản lý, giám sát khu vực. Cơ quan chuyên môn của thành phố thực hiện kiểm tra, nắm bắt tình hình và phối hợp xử lý khi có vấn đề phát sinh. "Hiện vật được bảo quản tại chỗ; chính quyền địa phương chịu trách nhiệm bảo vệ khu vực; cơ quan chuyên môn tiếp tục nghiên cứu và tham mưu phương án tiếp theo", ông Khánh thông tin. Nhưng sau những gì phóng viên ghi nhận, dư luận vẫn cần biết cơ chế ấy đang được vận hành ra sao. Lực lượng bảo vệ thường trực thực hiện những công việc gì? Hiện trường được kiểm tra với tần suất bao lâu? Có sổ theo dõi mực nước, tình trạng tấm bạt, lớp cát, bờ hố và sự phát triển của cây cỏ hay không? Lần kiểm tra chuyên môn gần nhất diễn ra vào thời điểm nào?

Đặc biệt, khi những tấm bạt từng phủ hiện vật đã nổi lên trên mặt nước, cơ quan quản lý có xác định được lớp phủ bên dưới còn giữ đúng vị trí hay không? Nước đang bao phủ hiện trường là điều kiện được duy trì có chủ đích hay hệ quả ngoài dự kiến của mưa và nước ngầm? Ông Khánh khẳng định hiện vật đang được bảo quản trong môi trường vốn có. Tuy nhiên, để giải đáp đầy đủ lo ngại từ hiện trường, cần có kết quả kiểm tra kỹ thuật thay vì chỉ dừng ở việc xác nhận phương án chung. Bởi vấn đề mà bài viết trước đặt ra không phải đơn giản là "tại sao dưới hố có nước". Vấn đề là trạng thái nước ấy có được kiểm soát hay không; điều kiện bảo quản hiện tại có đúng phương án chuyên môn hay không; và ai chịu trách nhiệm nếu lớp bảo vệ đã bị dịch chuyển hoặc môi trường bị biến đổi.

Sau khi bài *Sững sờ khi hiện vật quý hiếm bị "bỏ quên" giữa hồ nước* được đăng tải, một chuyên gia bảo tồn về chất liệu gỗ đã trao đổi với phóng viên, và cho rằng bản thân hiện vật thuyền cổ sau khi khai quật vốn rất yếu. Chế độ yếm khi đã không còn. Nếu phủ bạt, lấp cát trở lại không bao phủ toàn bộ mặt bằng như trước khi khai quật; tình trạng nước xâm nhập trong một thời gian dài không được xử lý sẽ đe dọa đến tính nguyên vẹn của hiện vật.

Hai nhiệm vụ trọng tâm

Cũng theo ông Khánh, Viện Khảo cổ học trước đó đã xây dựng dự thảo đề án tổng thể trong thời gian năm năm, gồm nhiều nhóm nhiệm vụ liên quan đến nghiên cứu, bảo vệ, bảo quản và phát huy giá trị di tích. Tuy nhiên, đề án chưa hoàn tất toàn bộ quy trình để trình cấp có thẩm quyền xem xét, phê duyệt. Trước mắt, thành phố tách hai nhiệm vụ được xác định là cấp thiết để triển khai trong năm 2026.

Nhiệm vụ thứ nhất là khoan thăm dò địa chất tại khu vực phát hiện thuyền cổ và vùng lân cận. Ông Khánh cho biết, hoạt động này nhằm thu thập dữ liệu về địa tầng, địa chất, thủy văn và phạm vi có khả năng liên quan đến dấu tích dòng sông Dâu cổ. Sở VHTTDL TP Bắc Ninh đang phối hợp với Viện Các Khoa học Trái đất (Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam) để thống nhất nội dung, phương pháp và các thủ tục thực hiện. Kết quả khoan thăm dò được kỳ vọng sẽ giúp nhận diện rõ hơn điều kiện địa chất, nguồn nước, cấu trúc địa tầng và mối quan hệ giữa vị trí thuyền cổ với không gian khảo cổ xung quanh. Đây là dữ liệu cần thiết không chỉ cho nghiên cứu nguồn gốc, bối cảnh hình thành di tích, mà còn phục vụ việc đánh giá phương án bảo tồn tại chỗ. Nếu lựa chọn giữ hiện vật lâu dài dưới lòng đất, cơ quan quản lý phải hiểu rõ sự vận động của nước ngầm, khả năng thấm, xói và những nguy cơ địa chất có thể tác động tới các cấu kiện gỗ.

Nhiệm vụ thứ hai là tổ chức hội thảo khoa học quốc tế về thuyền cổ. "Đây là loại hình hiện vật đặc biệt, trong khi nguồn tư liệu và đội ngũ chuyên gia trong nước về khảo cổ học dưới nước, tàu thuyền cổ còn hạn chế. Vì vậy cần mời các nhà khoa học trong nước và quốc tế cùng nghiên cứu, trao đổi và đưa ra nhận định", ông Nguyễn Văn Khánh cho biết. Hội thảo sẽ tập trung làm rõ giá trị, chức năng, niên đại, kỹ thuật đóng thuyền và bối cảnh hình thành di tích; đồng thời tham vấn giải pháp bảo vệ, bảo quản và phát huy giá trị lâu dài. Dự thảo kế hoạch tổ chức hội thảo đang được hoàn thiện. Do có sự tham gia của chuyên gia nước ngoài, thời gian tổ chức còn phụ thuộc vào việc thống nhất lịch làm việc, thành phần, tham luận và các thủ tục liên quan. Hội thảo dự kiến có khoảng 30 tham luận, trong đó có một số tham luận của chuyên gia quốc tế, và sẽ diễn ra trong tháng 12.2026.

Ngay sau khi bài Sững sờ khi hiện vật quý hiếm bị "bỏ quên" giữa hồ nước, *chúng tôi nhận được điện thoại của đại diện cơ quan chức năng TP Bắc Ninh, qua đó đặt câu hỏi: Vì sao sau khi kết thúc khai quật khẩn cấp, phủ bạt, lấp cát bảo vệ hiện vật thuyền cổ, các bên liên quan không làm hệ thống mái che phía trên để bảo vệ sự xâm thực của thời tiết, đặc biệt là nước mưa; không tiến hành vệ sinh hố khai quật. Đây cũng là vấn đề được dư luận quan tâm.*

TRỞ LẠI HIỆN TRƯỜNG KHAI QUẬT THUYỀN CỔ Ở BẮC NINH:

Sững sờ khi hiện vật quý hiếm bị "bỏ quên" giữa hồ nước

Bài, ảnh: NGỌC TRUNG - LÂM SƠN

Được đánh giá là phát hiện khảo cổ đặc biệt hiếm gặp, di tích thuyền cổ tại khu phố Công Hà, phường Song Liễu đã được đưa vào Danh mục kiểm kê di tích của tỉnh Bắc Ninh (nay là TP Bắc Ninh). Thế nhưng, khi trở lại hiện trường, khu vực bảo tồn tại chỗ như hố nước sâu bao phủ hiện vật, cây cỏ mọc um tùm. Một di tích quý hiếm đang được bảo vệ theo phương án nào, do ai chịu trách nhiệm?

Thuyền cổ ở Bắc Ninh được phát hiện đầu năm 2025 khi một hộ dân cải tạo ao nuôi cá. Đến tháng 3.2025, UBND tỉnh Bắc Ninh ban hành Quyết định số 371/QĐ-UBND, cho phép khai quật khẩn cấp di tích trên diện tích 300m². Sau khai quật, hai thân thuyền được phủ bạt, lấp cát và đất để bảo tồn tại chỗ, chờ một phương án bảo tồn lâu dài. Về nguyên tắc, đây là giải pháp bảo vệ tạm thời, đòi hỏi hiện trường phải được theo dõi thường xuyên và mọi biến động môi trường phải được kiểm soát.

Thật đáng tiếc là, tại thời điểm nhóm phóng viên *Văn Hóa* trở lại

đó có thể là một cấu trúc nối gắn với bờ. Trong các khoang thuyền, nhóm nghiên cứu còn phát hiện nhiều loại hạt, quả và mảnh gỗ. Những dấu tích hữu cơ này có thể cung cấp tư liệu quan trọng để tìm hiểu môi trường cổ, công nghệ phương tiện và đời sống cư dân dọc dòng sông Dâu. Chính vì còn nhiều vấn đề khoa học chưa được giải mã, việc bảo vệ nguyên vẹn hiện vật, địa tầng và không gian khảo cổ xung quanh càng trở nên cấp thiết.

Nếu hiện trường bị biến đổi trước khi nghiên cứu đầy đủ, những thông tin lịch sử không thể tái tạo có nguy cơ mất đi vĩnh viễn. Một phát hiện được đánh giá

Các chuyên gia, nhà nghiên cứu tham dự hội thảo "đầu bờ" sau khi thuyền cổ ở Bắc Ninh lộ diện phía trên và trong khoang

Cần kiểm tra hiện trường, công khai kết quả

Những thông tin từ đại diện cơ quan chuyên môn đã bước đầu giải đáp vì sao đôi thuyền được lấp lại và chưa thể đưa lên trưng bày. Hai nhiệm vụ dự kiến triển khai trong năm 2026 cũng cho thấy địa phương đang tiếp tục nghiên cứu một phương án dài hạn. Tuy nhiên, phản ánh của *Văn Hóa* tập trung vào một vấn đề trước mắt hơn: Hiện trạng bảo vệ tại chỗ có đang được duy trì đúng yêu cầu hay không?

Việc bảo quản gỗ khảo cổ trong môi trường đất, nước có thể là phương án chuyên môn phù hợp. Nhưng một vùng nước tích tụ tự nhiên không mặc nhiên trở thành môi trường bảo quản được kiểm soát. Cơ quan quản lý cần kiểm tra và công khai ít nhất các nội dung: Tấm bạt và lớp cát phủ còn đúng vị trí không; mực nước hiện tại hình thành do đâu; nước có làm xói lớp phủ hoặc bờ hố không; chất lượng nước và địa tầng có biến đổi hay không; cây cỏ quanh khu vực có tác động tới lớp bảo vệ không; hiện vật được kiểm tra lần gần nhất vào thời điểm nào. Nếu kết quả cho thấy hiện trường vẫn an toàn, đó là thông tin cần được công bố để giải đáp lo ngại của dư luận. Nếu phát hiện lớp phủ bị dịch chuyển, bờ hố xói lở hoặc môi trường thay đổi ngoài dự kiến, biện pháp khắc phục phải được thực hiện ngay dưới sự hướng dẫn của chuyên gia.

Cũng cần làm rõ đơn vị nào chịu trách nhiệm kiểm tra định kỳ, người đứng đầu nào chịu trách nhiệm khi xảy ra biến động, chế độ báo cáo giữa phường và cơ quan chuyên môn được thực hiện ra sao. Một di tích được đánh giá đặc biệt quý hiếm không thể chỉ được quản lý bằng sự phân công chưa rõ ràng hoặc những cuộc kiểm tra không để lại dữ liệu. ■

THANH ÂM VIỆT NAM. GIAI ĐIỆU CUỘC SỐNG:

Thanh âm Chăm giữa miền tháp cổ

● **KHÁNH CHI; ảnh: BQL MỸ SƠN**

Sau hành trình tham quan những ngôi tháp cổ, du khách đến Mỹ Sơn có thể dừng chân uống chén chè xanh, nghe nghệ nhân hát dân ca Chăm hoặc thưởng thức những vũ điệu trên nền gạch đỏ. Tiếng trống, tiếng kèn và lời ca mộc mạc đang góp thêm sức sống cho di sản, giúp người xem nhận ra phía sau những công trình nghìn năm tuổi còn có một nền văn hóa được gìn giữ bằng chính người hát, múa hôm nay.

Biểu diễn nghệ thuật dân gian Chăm tại Mỹ Sơn

Từ sân khấu dưới chân tháp đến những điểm dừng trải nghiệm, thanh âm Chăm đang góp phần làm nên sức hấp dẫn riêng cho miền di sản.

Vũ điệu bên chân tháp

Trong chương trình *Âm vang Mỹ Sơn*, các vũ công mở màn tiết mục *Dòng chảy thời gian* với những chiếc lu đội trên đầu. Vốn là vật đựng nước quen thuộc, chiếc lu bước vào điệu múa, buộc người diễn phải giữ thăng bằng qua mỗi bước chân và mỗi lần chuyển hướng. Cũng trong chương trình, làn điệu dân ca *Ponai* gửi gắm ước mong mùa màng thuận lợi, cuộc sống đủ đầy trên vùng đất vốn khô cằn. Cùng một chất liệu đời sống, người múa kể bằng dáng người, bước chân; người hát kể bằng lời ca tiếng hát.

Những điệu *Pì-zền* (múa chim công), *Pa-tra* (múa hoàng tử) lại gợi lên hình tượng qua thế tay, dáng đứng và nhịp bước. Bên cạnh những điệu múa lấy cảm hứng từ thiên nhiên, sinh hoạt hay cung đình, nghệ thuật múa còn hiện diện trong tín ngưỡng của người Chăm. Ở lễ Katê, Rija Nagar, mỗi điệu múa gắn với người thực hành, thời điểm và trình tự nghi lễ. Bởi vậy, khi đưa một trích đoạn lên sân khấu phục vụ du khách, đôi lời giới thiệu về xuất xứ và ý nghĩa sẽ giúp người xem hiểu hơn điều đang diễn ra trước mắt.

Âm nhạc cũng có những câu chuyện riêng. Trống Ginăng có thân gỗ dài; kèn Saranai dùng lưỡi gà làm bằng lá buông, gắn ở chuôi kèn, nối với thân gỗ có các lỗ bấm. Cùng với trống Baranưng, những nhạc cụ ấy thường có mặt trong các buổi biểu diễn nghệ thuật Chăm tại Mỹ Sơn. Khi đã nghe riêng một tiếng kèn, một nhịp trống, du khách dễ nhận ra âm thanh ấy trong dàn nhạc, hiểu cách vũ công lấy nhịp, dừng bước hoặc chuyển hướng theo tiếng đàn, tiếng trống.

Đạo cụ cũng góp phần làm nên vẻ riêng của từng điệu múa. Với múa quạt, chiếc quạt nối dài đường tay, giúp người ngồi xa nhìn rõ hướng chuyển động. Trong múa đội nước, ánh mắt khán giả lại theo thân người và bước chân giữ chiếc lu thăng bằng. Những chi tiết tưởng nhỏ ấy, nếu được giới thiệu đúng lúc, khiến buổi xem múa thành cuộc gặp gỡ gần gũi hơn với văn hóa Chăm.

Đưa nghệ thuật vào hành trình tham quan

Theo ông Nguyễn Công Khiết, Giám đốc Ban Quản lý Di sản Văn hóa thế giới Mỹ Sơn (BQL Mỹ Sơn), những năm qua, đơn vị từng bước đưa nghệ thuật dân gian Chăm vào hoạt động phục vụ khách tham quan. Lịch biểu diễn hiện được bố trí năm suất tại Nhà biểu diễn, hai suất ở khu tháp G và hai khung giờ hát dân ca tại dốc tháp H. Cùng với *Đêm Mỹ Sơn huyền thoại, Âm vang Mỹ Sơn, Sắc màu di sản,* cách tổ chức này giúp du khách chủ động dành thời gian thưởng thức nghệ thuật trong chuyến đi.

Âm vang Mỹ Sơn được xây dựng từ quá trình sưu tầm, phục dựng và sáng tạo trên nền chất liệu dân gian còn lưu giữ, gợi những lát cắt về tín ngưỡng, lao động, đời sống tinh thần của cộng đồng. Âm nhạc, vũ đạo, phục trang và đạo cụ được kết hợp thành chương trình để người xem tiếp cận chất liệu truyền thống qua hình ảnh, âm thanh sinh động.

BQL Mỹ Sơn tiếp tục khảo sát, sưu tầm làn điệu, nghi lễ và các điệu múa, đồng thời trao đổi với nghệ nhân, nhà nghiên cứu để bổ sung chất liệu cho những chương trình mới. Đơn vị định hướng phát triển *Âm vang Mỹ Sơn* thành sản phẩm nghệ thuật đặc trưng, góp phần tạo dấu ấn cho du lịch văn hóa địa phương. Điều đáng quý là mỗi suất diễn còn tạo cơ hội để người hát, người múa, nhạc công được thực hành thường xuyên; lớp trẻ có thêm dịp tập luyện, học hỏi nghệ nhân và tiếp nối những kỹ năng biểu diễn truyền thống.

Bên cạnh biểu diễn, Mỹ Sơn tổ chức trải nghiệm dệt thổ cẩm, chuốt gốm Chăm, chằm nón lá và thưởng thức ẩm thực Chăm - Việt. Khu di sản còn có hệ thống thuyết minh tự động với 40 mã QR bằng tám ngôn ngữ, dịch vụ tham quan thực tế ảo và bán vé trực tuyến. Nhà biểu diễn thích hợp cho chương trình tổng hợp; dưới chân tháp, vũ công hiện diện cùng kiến trúc cổ; còn ở điểm dừng trên đường tham quan, tiếng hát dân ca đưa khách trở lại với nhịp sống bình dị của vùng đất này. Hai mươi phút xem múa vì thế có thể mở đầu cho một cuộc tìm hiểu dài hơn về văn hóa Champa.

Dấu ấn riêng cho Mỹ Sơn

Tại Mỹ Sơn, những thanh âm truyền thống đang được đưa vào hành trình khám phá di sản, để du khách không chỉ ngắm nhìn những ngôi tháp cổ mà còn cảm nhận được thanh âm của vùng đất này. Giữa không gian đền tháp, tiếng nhạc hòa cùng những bước múa, gợi liên tưởng đến hình tượng vũ nữ trên các bức phù điêu nghìn năm tuổi. Từ một buổi biểu diễn, du khách có thể tiếp tục tìm hiểu đời sống văn hóa Chăm qua nghề dệt, nghề gốm và ẩm thực truyền thống. Những thanh âm vang lên giữa miền tháp cổ mở thêm một lối tiếp cận di sản, đưa du khách đến gần hơn với những giá trị văn hóa vẫn đang được gìn giữ và trao truyền.

Đề án phát triển du lịch Mỹ Sơn giai đoạn 2025-2030 do BQL Mỹ Sơn xây dựng chú trọng các sản phẩm văn hóa phi vật thể và trải nghiệm về đêm. Trong đó, *Đêm Mỹ Sơn huyền thoại* được định hướng kết nối với ẩm thực, chợ phiên, làng nghề và trò chơi dân gian Chăm - Việt. Đề án còn đặt ra việc tổ chức hoạt động thường niên dịp lễ Katê trong tháng 10 dương lịch, đồng thời kết nối các tour trải nghiệm để du khách tìm hiểu văn hóa bản địa ngoài hành trình thăm đền tháp.

Những năm gần đây, lượng khách đến Mỹ Sơn tăng trung bình trên 10%; khách quốc tế chiếm tỷ trọng lớn. Đây là cơ hội để nghệ thuật Chăm đến với người xem từ nhiều quốc gia. Có khi không cần lời giới thiệu dài, tiếng trống và kèn đã kéo người qua đường dừng lại. Một dáng múa đội lu, một đường tay trên nền gạch đỏ cũng đủ khơi lên câu hỏi về nguồn gốc, ý nghĩa của những điệu múa ấy.

Danh tiếng của Di sản Văn hóa thế giới Mỹ Sơn khiến nhiều người tìm đến với những ngôi tháp cổ. Nhưng điều lưu lại sau chuyến đi có thể còn là giọng hát nghe bên chén chè xanh, nhịp trống Ginăng dưới chân tháp, hay khoảnh khắc vũ công bước nhẹ mà chiếc lu trên đầu vẫn vững vàng. Khi du khách nhớ tới Mỹ Sơn bằng cả những âm thanh, dáng múa như thế, nghệ thuật Chăm có chỗ đứng trong đời sống hôm nay. ■

Hà Nội tưng bừng đón Ngày Văn hóa Việt Nam

Hưởng ứng Ngày Văn hóa Việt Nam (24.11), TP Hà Nội sẽ tổ chức chuỗi hoạt động văn hóa, nghệ thuật quy mô lớn, nổi bật là màn diễu hành di sản với sự tham gia của hơn 3.000 nghệ nhân và đại diện các tầng lớp nhân dân Thủ đô tại lễ khai mạc.

Trong hai ngày 21 và 22.11, ba sân khấu tại Quảng trường Đông Kinh Nghĩa Thục, khu vực tượng đài Cảm Tử và ngã tư Tràng Tiền Plaza - Hàng Khay sẽ diễn ra các chương trình biểu diễn nghệ thuật truyền thống và đương đại, gồm chèo, cải lương, múa rối, xiếc, kịch... Từ ngày 21 đến 24.11, thành phố tổ chức năm không gian trải nghiệm văn hóa, trong đó có khu giới thiệu làng nghề, phố nghề truyền thống với khoảng 30 gian hàng, cùng các triển lãm về văn hóa Hà Nội kết hợp ứng dụng công nghệ số, thực tế ảo.

Không khí ngày hội còn lan tỏa tới các xã, phường trên địa bàn Thủ đô. Theo kế hoạch, mỗi địa phương tổ chức ít nhất một hoạt động văn hóa, thể thao quy mô cấp xã; đồng thời lựa chọn một sản phẩm, câu chuyện, không gian văn hóa hoặc mô hình tiêu biểu mang bản sắc địa phương để giới thiệu, quảng bá. **ĐỨC DUY**

Những cuộc phiêu lưu của tiếng đàn dân tộc

● **Bài, ảnh: KHẢI HƯNG**

Tiếng đàn bầu da diết, tiếng nhị gợi nỗi niềm của những phận người chìm nổi, tiếng sáo trúc mang âm hưởng núi rừng, còn nhịp trống chèo gợi nhớ sân đình, bến nước, làng quê. Những thanh âm quen thuộc ấy cùng hội tụ trên sân khấu Đợt 2 Cuộc thi Độc tấu và Hòa tấu nhạc cụ dân tộc toàn quốc năm 2026, đang diễn ra tại Thái Nguyên. Từ những bài bản cổ đến các tác phẩm mang phong cách hiện đại, các nghệ sĩ mang đến nhiều cách thể hiện mới, cho thấy khả năng sáng tạo phong phú của nhạc cụ dân tộc.

Những ngày này, Nhà hát Ca, Múa, Nhạc quốc gia Việt Nam, chi nhánh Thái Nguyên trở nên sôi động với các phần trình diễn của gần 400 nghệ sĩ, diễn viên, nhạc công đến từ 17 đơn vị tham gia Đợt 2 cuộc thi. Từ sáng đến tối, sân khấu liên tục đón những chương trình mang đậm sắc thái âm nhạc của các vùng miền, các loại hình nghệ thuật truyền thống và những cơ sở đào tạo. Nếu lễ khai mạc giới thiệu tinh thần "Âm sắc Việt, Hội tụ, Tỏa sáng" thì các phần thi đã thể hiện rõ sự phong phú của các loại nhạc cụ. Bên cạnh những làn điệu chèo cổ là các sáng tác mới; đàn T'rưng, đàn tứ, đàn tam thập lục được thử sức với những tác phẩm âm nhạc quốc tế, trong khi đàn bầu, đàn nhị và sáo trúc tiếp tục mang đến những giai điệu về quê hương, lịch sử và con người.

Những thanh âm truyền thống hòa quyện trên sân khấu cuộc thi tại Thái Nguyên

Những thử nghiệm từ truyền thống

Ngay đêm thi đầu tiên, Nhà hát Lạc Hồng (Phú Thọ) tạo điểm nhấn với những tiết mục khai thác vai trò của bộ gõ. Tiếng trống không chỉ giữ nhịp mà còn dẫn dắt tác phẩm qua sự thay đổi về lực đánh, tốc độ và tiết tấu. Đáng chú ý, nghệ sĩ trực tiếp sáng tác cho nhạc cụ mình biểu diễn, chủ động tìm tòi chất liệu và cách thể hiện mới thay vì chỉ trình diễn những tác phẩm có sẵn.

Trong các tiết mục hòa tấu, đàn tranh, sáo trúc, đàn nhị, đàn bầu và bộ gõ được phối hợp, tạo nên những lớp âm thanh phong phú mà vẫn giữ được âm sắc riêng của từng nhạc cụ. Đoàn Văn công Quân khu 1 mang đến chương trình *Giai điệu quê hương trong trái tim người lính*, trong đó *Nhịp chèo xuống phố* kết hợp âm hưởng chèo với nhịp sống đô thị. Cách phối khí trẻ trung nhưng vẫn giữ những nét đặc trưng của nghệ thuật chèo.

Qua phần thi của hai đơn vị, có thể thấy những cách làm mới âm nhạc truyền thống. Nhà hát Lạc Hồng chú trọng khai thác khả năng biểu đạt của nhạc cụ, còn Đoàn Văn công Quân khu 1 đưa chất liệu chèo vào sáng tác đương đại. Những tìm tòi ấy đều dựa trên nền tảng âm nhạc dân tộc.

Trong những buổi thi tiếp theo, sân khấu tiếp tục đón các tiết mục biểu diễn đàn tranh, đàn tứ, đàn tam thập lục, đàn T'rưng, sáo và nhiều loại nhạc cụ gõ. Mỗi nhạc cụ có âm sắc, kỹ thuật biểu diễn và đặc trưng văn hóa riêng. Các chương trình hòa tấu cho thấy sự công phu trong phối khí và tổ chức dàn nhạc. Người biểu diễn phải nắm chắc phần nhạc của mình, đồng thời lắng nghe, phối hợp với các nhạc cụ khác để tạo nên sự hài hòa mà không làm mất đi nét riêng của từng tiếng đàn.

Ở nội dung độc tấu, thử thách nằm ở khả năng làm chủ nhạc cụ và thể hiện cảm xúc của nghệ sĩ. Không có sự hỗ trợ của dàn nhạc, từng hơi thở, ngón bấm, độ rung và cách xử lý câu nhạc đều quyết định sức thuyết phục của phần trình diễn. Trong *Giao duyên* và *Hơi thở đại ngàn*, tiếng sáo lúc nhẹ nhàng, thủ thỉ như lời đối đáp, lúc ngân vang, gợi lên không gian khoáng đạt của núi rừng.

Nhạc cụ dân tộc bước vào không gian mới

Một điểm đáng chú ý tại cuộc thi là việc sử dụng nhạc cụ dân tộc để trình diễn những tác phẩm thuộc nhiều phong cách âm nhạc khác nhau. Đàn tam thập lục xuất hiện trong *Khát vọng* và *Phiên chợ Ba Tư*; đàn tứ thể hiện *Dòng sông quê tôi* và *Zigeunerweisen*; đàn T'rưng góp mặt trong *Cao nguyên mở hội* và bản phối *Beethoven Virus Rock Cover*.

Qua những tiết mục này, các nghệ sĩ cho thấy khả năng thể hiện đa dạng của nhạc cụ truyền thống. Vốn được làm từ những ống tre, nứa gắn với đời sống văn hóa Tây Nguyên, đàn T'rưng nay được sử dụng trong một bản phối hiện đại. Đàn tứ và đàn tam thập lục cũng được khai thác để trình diễn những tác phẩm khác với vốn bài bản quen thuộc.

Trong khi một số đơn vị thử nghiệm những phong cách mới, Nhà hát Nghệ thuật truyền thống tỉnh Ninh Bình và Nhà hát Chèo Hưng Yên lại đưa người nghe trở về với âm nhạc truyền thống đồng bằng Bắc Bộ. Các làn điệu *Đò đưa*, *Tò vò*, *Sa lệch chênh*, *Tình thư hạ vị* vang lên khi khoan thai, dìu dặt, khi da diết, sâu lắng. Để thể hiện những bài bản cổ, nghệ sĩ phải am hiểu kỹ thuật, phong cách và lối diễn xướng của nghệ thuật chèo. Bên cạnh vốn cổ, những sáng tác mới cũng góp phần khai thác khả năng biểu đạt của đàn bầu, đàn nhị và đàn tam thập lục.

Đáng chú ý, Nhà hát Chèo Hưng Yên mang đến chương trình *Hồn quê ngân khúc điệu chèo*, gợi lại hình ảnh bến nước, sân đình, lũy tre và đời sống lao động nơi làng quê. Trong tác phẩm *Việc làng* của NSND Huỳnh Tú, tiếng rê thóc, sàng sẩy, đập lúa, tiếng búa lò rèn hòa cùng âm thanh của mõ, chuông, sáo, nhị, hồ, nguyệt, tái hiện khung cảnh sinh hoạt quen thuộc ở nông thôn. Những tiếng động đời thường được đưa vào tác phẩm một cách tự nhiên, gợi nhớ mối gắn bó lâu đời giữa âm nhạc dân gian với lao động, lễ hội, phong tục và sinh hoạt cộng đồng.

Khi tiếng đàn kể chuyện con người

Chiều sâu của cuộc thi còn thể hiện qua những tiết mục dùng tiếng đàn để diễn tả tâm trạng, số phận con người. Trong *Khóc Tố Như* của NSND Huỳnh Tú, tiếng đàn bầu như lời hậu thế tưởng nhớ đại thi hào Nguyễn Du, cũng là tiếng khóc thương nàng Kiều và những phận người bị vùi dập. Những quãng ngân dài, âm rung day dứt, có lúc ngắt quãng như nghẹn lại, khiến tiếng đàn khi thủ thỉ tự sự, lúc như tiếng nấc cố kìm giữ. Nỗi đau từ những trang thơ Nguyễn Du được gửi vào tiếng đàn, lặng lẽ mà thấm thía.

Mạch cảm xúc ấy tiếp tục trong *Dạt nước cánh bèo*, khi chất liệu hát xẩm được thể hiện bằng đàn nhị, gợi những thân phận lênh đênh. Với *Phú Nông Giang hợp khúc*, dòng sông Luộc trở thành điểm tựa để tác phẩm gợi lên cảnh sắc quê hương cùng những dấu ấn lịch sử. Còn *Người đàn bà điên* sử dụng tiếng trống lúc dồn dập, lúc ngập ngừng để diễn tả những giằng xé nội tâm và tình yêu sân khấu chưa nguôi của người nghệ sĩ. Mỗi tác phẩm mang một câu chuyện riêng, nhưng đều đòi hỏi người biểu diễn phải hiểu điều mình muốn gửi gắm qua từng tiếng đàn, nhịp trống.

Ở những tiết mục này, sức thuyết phục không chỉ nằm ở kỹ thuật mà còn ở cách nghệ sĩ cảm nhận tác phẩm, xử lý quãng ngân, điểm ngắt, tiết tấu và âm sắc. Khả năng diễn tả ấy cũng nhắc người biểu diễn rằng làm chủ nhạc cụ không đơn thuần là chơi đúng nốt, đúng nhịp, mà còn phải biết truyền cảm xúc đến người nghe.

Nhìn rộng ra những ngày thi đầu tiên, mỗi đơn vị có một lựa chọn riêng. Có đoàn chú trọng bài bản cổ, gìn giữ lối diễn xướng quen thuộc; có nghệ sĩ phát triển chất liệu dân gian thành sáng tác mới, thử sức với tác phẩm quốc tế hoặc cách phối khí hiện đại. Sự khác biệt còn nằm ở cách phối hợp, khai thác âm sắc của từng nhạc cụ, đặc biệt trong những phần hòa tấu nhiều lớp. Dù chơi nhạc cổ hay nhạc mới, sự am hiểu truyền thống vẫn là điều cần thiết để người nghệ sĩ không làm mất đi đặc trưng của tiếng đàn dân tộc.

Cuộc thi tại Thái Nguyên vì vậy là dịp để các nghệ sĩ, đơn vị nghệ thuật từ nhiều vùng miền gặp gỡ, trao đổi kinh nghiệm và giới thiệu thành quả sáng tạo. Đó là điều khiến các phần thi có sức hấp dẫn vượt ra ngoài chuyện tranh tài. Những buổi diễn cũng giúp người làm nghề nhận ra những cách xử lý mới từ đồng nghiệp. Từ tiếng đàn bầu, đàn nhị đến câu chèo, nhịp trống, những âm thanh gắn với đời sống người Việt vẫn tìm được chỗ đứng trên sân khấu hôm nay. Và chính qua những lần biểu diễn, trao đổi, học hỏi ấy, vốn âm nhạc truyền thống có thêm cơ hội đến với công chúng, nhất là lớp khán giả trẻ. ■

Chung kết *Eurovision Song Contest Asia 2026* trực tiếp trên VTV3

Đêm chung kết *Eurovision Song Contest Asia 2026* dự kiến được truyền hình trực tiếp trên VTV3 tối thứ Bảy, ngày 14.11, từ Bangkok (Thái Lan). Lần đầu tổ chức, cuộc thi quy tụ 11 nghệ sĩ đại diện cho 11 quốc gia, mang đến những tiết mục được đầu tư, chuẩn bị công phu.

Theo thứ tự biểu diễn đã công bố, ca sĩ Tóc Tiên, đại diện Việt Nam, sẽ mở màn đêm chung kết. Đây là vị trí không ít áp lực, bởi tiết mục đầu tiên có vai trò tạo không khí và gây ấn tượng với khán giả. Với sự chuẩn bị kỹ lưỡng, Tóc Tiên được kỳ vọng mang đến màn trình diễn nổi bật qua phiên bản nâng cấp của ca khúc Em Tiên.

Trước đó, tại chương trình *Thanh âm Việt Nam* được truyền hình trực tiếp trên VTV, Em Tiên đã được lựa chọn là ca khúc đại diện Việt Nam tham dự cuộc thi. Tác phẩm sẽ tiếp tục đồng hành cùng Tóc Tiên trên sân khấu quốc tế, đánh dấu sự góp mặt của Việt Nam tại mùa giải đầu tiên của *Eurovision Song Contest Asia*.

NAM ANH

"Căn cước văn hóa" Ca Dong qua sắc áo xưa

Bài, ảnh: NHƯ ĐỒNG

Từ màu nhuộm bằng cây rừng đến những hoa văn, đường dệt được lưu truyền qua nhiều thế hệ, trang phục truyền thống chứa đựng những dấu ấn riêng trong đời sống văn hóa người Ca Dong ở Quảng Ngãi. Trước nguy cơ mai một nghề dệt và biến đổi trang phục, việc nhận diện, phục dựng đúng những giá trị nguyên bản đang được đặt ra, để sắc áo xưa tiếp tục hiện diện trong đời sống cộng đồng.

Trang phục truyền thống mang đậm bản sắc văn hóa của đồng bào Ca Dong ở Quảng Ngãi

Sắc màu núi rừng trên từng tấm vải

Với người Ca Dong, một nhóm địa phương của dân tộc Xơ Đăng, trang phục mang dấu ấn riêng trong sinh hoạt và lễ hội. Tấm vải, chiếc khố, chuỗi cườm được làm bằng kỹ thuật thủ công, kinh nghiệm chọn nguyên liệu và quan niệm thẩm mỹ tích lũy qua nhiều thế hệ. Nhìn vào màu sắc, hoa văn, có thể thấy cách người dân sống cùng núi rừng, nương rẫy.

Theo TS Nguyễn Đăng Vũ, nguyên Giám đốc Sở VHTTDL Quảng Ngãi, trang phục hình thành trong quá trình cộng đồng thích ứng với môi trường tự nhiên, điều kiện lao động và đời sống tinh thần. Qua đó, có thể tìm hiểu kỹ thuật thủ công, tín ngưỡng, quan hệ xã hội cũng như sự giao lưu của người Ca Dong với các cộng đồng Xơ Đăng, Hrê, Cor, Cơ Tu ở khu vực lân cận.

Đặc biệt là cách tạo màu từ nguyên liệu có sẵn trong tự nhiên. Lá trầu giã cùng hạt cau hoặc vỏ cây aseang cho màu đỏ thẫm, gắn với hình ảnh mặt trời, sinh khí và may mắn. Màu xanh chàm (taram) gợi bầu trời, sông suối; màu vàng lấy từ củ nghệ, củ mơ gang gắn với ánh trăng và mùa lúa rẫy. Để có màu đen, người xưa dùng cây grao pu, nhọ nồi, than nứa tươi cùng những nguyên liệu khác; màu trắng được tạo từ đá vôi, vỏ ốc, vỏ cua. Theo cách lý giải truyền thống, đen là màu của đất, trắng gợi mây mưa và bầu trời. Mỗi màu mang một câu chuyện, khi dệt cùng nhau, tấm vải chứa cả những hình dung của người Ca Dong về thiên nhiên.

Hoa văn cũng có tiếng nói riêng. Trên áo nữ, ba dải đỏ, trắng, vàng vắt chéo trước ngực tạo điểm nhấn dễ nhận biết. Váy (katu) nền đen được dệt nổi các họa tiết tai hổ (đhoan kla), da trăn (ra wang clân), răng trâu, lá đủng đỉnh, dấu móc tay. Những đường nét bắt nguồn từ cảnh vật, muông thú quanh nơi cư trú, qua bàn tay người dệt trở thành dấu hiệu riêng trên trang phục.

Phụ nữ Ca Dong còn dùng thắt lưng cườm (vreat pă), ống nứa đựng thuốc lá có niềng bạc (talok cring ning). Nam giới mặc khố (kapen), khoác tấm choàng (ramoong), đeo vòng cổ lục lạc (nôột), vòng tay (koong katoat). Theo Nghệ nhân Ưu tú Đinh Thanh Sơn, hoa văn và đồ trang sức không đơn thuần để làm đẹp mà còn hiện diện trong những dịp sinh hoạt văn hóa, lễ hội, trong đó có lễ ăn lúa mới.

"Muốn con cháu biết quý trọng trang phục truyền thống thì trước hết ông bà, cha mẹ phải giới thiệu, chỉ cho con cháu hiểu từng nét đẹp và ý nghĩa của trang phục dân tộc mình. Nếu gia đình không gìn giữ, không hướng dẫn thì thế hệ trẻ khó có thể hiểu và tiếp nối di sản", ông Sơn trăn trở.

Nhận diện đúng mới có thể phục dựng

Nỗi lo ấy ngày càng rõ khi quần áo may sẵn, vải công nghiệp dần thay thế đồ dệt thủ công trong sinh hoạt. Ngay cả những bộ trang phục dùng khi biểu diễn, dự lễ hội cũng đã thay đổi về kiểu dáng, màu sắc và phụ kiện. Nếu chỉ nhìn vào các mẫu đang được sử dụng, rất khó xác định đâu là đặc trưng truyền thống, đâu là yếu tố được thêm vào sau này.

TS Nguyễn Đăng Vũ cho rằng, cần nhận diện chính xác trang phục Ca Dong, nhất là trong tương quan với những dân tộc sinh sống gần nhau, để tránh lấy đặc điểm của cộng đồng khác làm chuẩn. "Muốn bảo tồn đúng thì trước hết phải nhận diện đúng. Cần phân biệt đâu là yếu tố nguyên bản, đâu là những biến đổi trong quá trình sử dụng và đâu là sáng tạo mới", ông nhấn mạnh.

Công việc ấy phải bắt đầu từ khảo sát kiểu dáng, cấu trúc trang phục nam và nữ, chất liệu, khung dệt, cách phối màu, kỹ thuật tạo hoa văn đến trang sức, phụ kiện. Ký ức của già làng, nghệ nhân, những người từng trực tiếp dệt, nhuộm và mặc trang phục xưa là nguồn tư liệu cần được ghi chép khi còn người biết kể và làm lại.

Cùng quan điểm, GS.TS Lê Hồng Lý, Chủ tịch Hội Văn nghệ dân gian Việt Nam lưu ý: "Phục dựng không thể chỉ dựa vào cảm nhận hay hình dung chủ quan, mà phải có tư liệu, nghiên cứu và thử nghiệm cụ thể để tìm lại những đặc trưng vốn có của trang phục". Từ cấu tạo khung dệt đến cách pha màu, tạo hoa văn đều cần tìm hiểu, thử nghiệm và đối chiếu với tư liệu thu thập được.

Sau bước nghiên cứu, những mẫu phục dựng phải được đưa trở lại cộng đồng để người Ca Dong xem xét, góp ý và lựa chọn. Nhà nghiên cứu có thể hỗ trợ về tư liệu, phương pháp, nhưng người mặc, người gìn giữ và truyền lại trang phục là chính người dân. Theo GS.TS Lê Hồng Lý, việc cộng đồng có đón nhận và tiếp tục sử dụng sản phẩm hay không mới quyết định sức sống của di sản. Một bộ trang phục được phục dựng công phu nhưng xa lạ với người Ca Dong khó có thể trở thành trang phục của họ trong đời sống hôm nay.

Từ yêu cầu ấy, các nhà nghiên cứu còn đề xuất sử dụng hoa văn Ca Dong trên áo dài, áo vest hay trang phục công sở để người dân có lựa chọn trong đời sống. Tuy nhiên, chọn họa tiết nào, phối màu ra sao, đặt hoa văn ở vị trí nào đều phải được nghiên cứu và trao đổi với cộng đồng, tránh làm sai lệch những đặc trưng vốn có.

Quan trọng hơn, cần khôi phục nghề dệt bằng những lớp truyền dạy thực chất, hỗ trợ nghệ nhân và tạo cơ hội cho người trẻ học cách nhuộm màu, mắc sợi, dệt hoa văn, xâu cườm. Khi trang phục xuất hiện thường xuyên trong trường học, ngày hội và sinh hoạt cộng đồng, người trẻ có thể biết không chỉ bộ đồ ấy trông như thế nào mà còn hiểu ai làm ra, làm bằng cách nào và vì sao gia đình mình từng trân quý nó.

Tại xã Sơn Tây Thượng, việc nhận diện trang phục đang được đặt trong hướng bảo tồn gắn với đời sống người dân. Từ những tư liệu còn lưu giữ, kinh nghiệm của nghệ nhân đến sự lựa chọn của cộng đồng, mỗi khâu đều cần sự kiên nhẫn. Chỉ khi còn người dệt, người mặc và người truyền nghề, những sắc màu trên tấm thổ cẩm Ca Dong mới không chỉ nằm trong ảnh tư liệu hay xuất hiện vào dịp lễ hội. ■

Đưa trang phục vào trường học, sinh hoạt cộng đồng

Tại Hội thảo Nhận diện trang phục của người Ca Dong tại xã Sơn Tây Thượng, đề xuất việc bảo tồn, phát huy giá trị, *ông Nguyễn Quyết Chiến, Phó Chủ tịch UBND xã nhấn mạnh: Trang phục truyền thống lưu giữ tri thức dân gian, tín ngưỡng và quan niệm thẩm mỹ của người Ca Dong. Địa phương hướng tới việc nhận diện đúng đặc trưng, đánh giá thực trạng, phục hồi nghề dệt và trao truyền cho thế hệ trẻ. Các giải pháp được đề xuất gồm xây dựng hồ sơ di sản, đưa trang phục vào trường học, hoạt động cộng đồng, đồng thời gắn bảo tồn văn hóa với du lịch và sinh kế của người dân.*

Chọn diện mạo mới cho Đường Sách TP.HCM

Đường Sách TP.HCM đang lấy ý kiến về ba phương án thiết kế cổng chào mới tại lối vào đường Công xã Paris, hướng tới làm mới diện mạo không gian văn hóa đọc sau gần 10 năm hoạt động. Cổng chào hiện hữu có thiết kế đơn giản, chủ yếu phục vụ nhận diện, nhưng chất liệu và độ bền còn hạn chế. Đơn vị từng nghiên cứu phương án thay thế song chưa được thông qua.

Ba mẫu thiết kế lần này lấy cảm hứng từ quyển sách, những trang sách mở, theo phong cách trẻ trung, hiện đại. Một số phương án nghiên cứu tích hợp màn hình LED để giới thiệu chương trình, hoạt động và các gian hàng. Việc thiết kế cũng tính đến khả năng tận dụng kết cấu hiện có, bảo đảm yêu cầu kỹ thuật và an toàn.

Các chuyên gia đề nghị cổng chào giữ được sự thông thoáng, hài hòa với cây xanh và kiến trúc khu vực Nhà thờ Đức Bà, Bưu điện TP.HCM; tránh hình thức đồ sộ, đồng thời tạo điều kiện thuận tiện cho người khuyết tật, khách sử dụng xe lăn. Thiết kế cần đồng bộ với ki-ốt, bảng hiệu các gian hàng trong toàn tuyến. Sau khi tiếp thu ý kiến chuyên gia, Đường Sách sẽ tiếp tục tổ chức bình chọn, ghi nhận góp ý của bạn đọc, du khách và giới trẻ. Dự kiến đầu tháng 12.2026, phương án sẽ được hoàn thiện, trình Sở VHTT TP.HCM và các cơ quan chức năng xem xét. **TÙNG THƯ**

VĂN BẰNG 2 NGÔN NGỮ ANH:

Sự bùng nổ bất thường và lỗ hổng quản lý

● **HOÀNG HƯƠNG**

Việc đào tạo văn bằng 2, đặc biệt là khối ngành ngoại ngữ, vốn ra đời với mục đích tạo cơ hội học tập suốt đời, giúp người lao động nâng cao năng lực hội nhập và chuyển đổi nghề nghiệp linh hoạt. Tuy nhiên, theo thời gian, một bộ phận đã lợi dụng chính sách này để trục lợi, biến môi trường học thuật thành "thị trường xám" chuyên mua bán bằng cấp.

Học giả, bằng thật

Những con số thống kê gần đây từ Hệ thống cơ sở dữ liệu về giáo dục đại học (HEMIS) đã phơi bày một thực trạng đáng báo động. Chỉ trong vòng hai năm (2023-2025), số lượng người học văn bằng 2 ngành Ngôn ngữ Anh theo hình thức chính quy và vừa làm vừa học đã tăng vọt 61,2%. Đáng chú ý là sự bùng nổ của hệ đào tạo từ xa ngành Ngôn ngữ Anh với mức tăng 60,5%, thu hút hơn 52.000 người học, số cơ sở có người học theo phương thức này tăng từ 20 lên 39.

Tuy nhiên, số người đổ xô đi học, thi lấy chứng chỉ tăng mạnh không hẳn vì nhu cầu nâng cao kiến thức hay khả năng giao tiếp bằng ngoại ngữ. Với không ít người, điều họ cần trước hết là một tấm bằng đủ điều kiện hoàn thiện hồ sơ, đáp ứng những quy định về bằng cấp, chứng chỉ.

Theo Quy chế tuyển sinh và đào tạo trình độ thạc sĩ ban hành kèm Thông tư số 23/2021/TT-BGDĐT, bằng tốt nghiệp đại học trở lên ngành Ngôn ngữ nước ngoài được chấp nhận làm một trong những minh chứng đáp ứng yêu cầu ngoại ngữ đầu ra. Kết quả IELTS thường được các đơn vị tiếp nhận yêu cầu cấp trong vòng hai năm; thời hạn chấp nhận chứng chỉ VSTEP phụ thuộc quy định áp dụng cho từng mục đích sử dụng. Trong khi đó, bằng cử nhân đại học không quy định thời hạn sử dụng.

Thực tế xảy ra tại Trường Đại học Đông Đô trong giai đoạn 2018-2019 dẫn đến vụ án hình sự là minh chứng cho sự cấp bằng Ngôn ngữ Anh một cách vô tội vạ. Dưới sự thao túng của cựu Chủ tịch Hội đồng quản trị Trần Khắc Hùng và cựu Hiệu trưởng Dương Văn Hòa, ngôi trường này đã bị biến thành một "nhà máy in bằng giả" đúng nghĩa, nhằm tối đa hóa lợi nhuận. Bất chấp mọi quy chuẩn học thuật, theo lời khai của Dương Văn Hòa tại phiên tòa, chỉ cần đã tốt nghiệp đại học và nộp đủ số tiền từ 29-35 triệu đồng, người mua sẽ được cấp bằng mà không nhất thiết phải đi học. Cơ quan điều tra còn xác định thủ đoạn phát đề thi và đáp án cho người nhận bằng chép lại để hợp thức hóa bài thi, cá biệt có trường hợp không phải thực hiện bước này. Thậm chí, để phình to mạng lưới "khách hàng", theo lời khai của cựu Phó Hiệu trưởng Trần Kim Oanh, nhà trường còn có quy định trích thưởng 7 triệu đồng cho mỗi hồ sơ được giới thiệu. Bằng thủ đoạn này, Đại học Đông Đô đã làm, cấp bằng và giấy chứng nhận giả cho 431 trường hợp, thu lợi bất chính hơn 7,1 tỉ đồng.

Thí sinh dự thi VSTEP trên máy tính tại Học viện Ngân hàng (ảnh minh họa) Nguồn ảnh: HỌC VIỆN NGÂN HÀNG

Hậu quả là nhiều văn bằng giả đã được sử dụng trong hồ sơ học tập, tuyển dụng và bổ nhiệm. Theo cáo trạng năm 2021 trong vụ án xảy ra tại Đại học Đông Đô, cơ quan điều tra xác định có 67 trường hợp sử dụng văn bằng giả để học nghiên cứu sinh, hai trường hợp để học thạc sĩ; những người khác dùng vào việc hoàn thiện hồ sơ công chức, viên chức, thi tuyển, nâng ngạch hoặc thăng hạng. Riêng tại Học viện Khoa học xã hội, 12 học viên, gồm 11 nghiên cứu sinh và một học viên cao học, bị phát hiện sử dụng văn bằng giả của Đại học Đông Đô và phải chịu quyết định hủy kết quả học tập.

Thiết lập "rào cản thép" và chế tài nghiêm khắc

Trước thực trạng "loạn" văn bằng 2 Ngôn ngữ Anh, ngày 27.10.2026, Bộ GD&ĐT ban hành Công văn số 7552/BGDĐT-GDĐH để siết quy trình tổ chức đào tạo. Chương trình đại học, dù văn bằng 1 hay văn bằng 2, đều phải bảo đảm tối thiểu 120 tín chỉ. Người đã có bằng đại học được xem xét công nhận, chuyển đổi tín chỉ hoặc miễn trừ học phần theo quy định. Các trường tuyệt đối không được lạm dụng cơ chế "công nhận tín chỉ cũ" để cắt xén chương trình hay hạ thấp chuẩn đầu ra.

Để chặn "học dồn, học vượt" trái quy định, khối lượng đăng ký tối đa mỗi học kỳ không được vượt quá 1,5 lần khối lượng trung bình theo kế hoạch học tập chuẩn, trừ sinh viên có học lực từ khá trở lên. Việc đánh giá kết quả học tập từ xa phải bảo đảm trung thực, công bằng, khách quan như đánh giá trực tiếp và đóng góp không quá 50% trọng số điểm học phần.

Tại cuộc họp ngày 4.11.2026 về đào tạo văn bằng 2 Ngôn ngữ Anh, lãnh đạo Bộ GD&ĐT yêu cầu các cơ sở đào tạo chỉ cấp bằng cử nhân Ngôn ngữ Anh sau khi người học có chứng chỉ xác nhận đạt trình độ ngoại ngữ bậc 5, tương đương C1. Chuẩn đầu ra của văn bằng 2 phải tương đương chương trình chính quy.

Theo bài thi VSTEP.3-5, điểm trung bình bốn kỹ năng từ 8,5-10 được xác định đạt bậc 5. Trình độ này đòi hỏi nghe hiểu hàm ý, đọc hiểu văn bản khó, dài, diễn đạt lưu loát và viết được văn bản rõ ràng, chặt chẽ về chủ đề phức tạp. Người muốn dùng văn bằng 2 như "đường tắt" để đáp ứng điều kiện ngoại ngữ vẫn phải chứng minh trình độ C1 trước khi được cấp bằng.

Cùng với nâng chuẩn chuyên môn là kiểm soát gian lận công nghệ. Để ngăn sử dụng trí tuệ nhân tạo làm hộ bài tập, viết tiểu luận trái quy định, Công văn số 7552 yêu cầu các cơ sở đào tạo xử lý kỷ luật nghiêm khắc hành vi "sử dụng trái phép trí tuệ nhân tạo (AI), phương tiện công nghệ để gian lận", cùng các hành vi thi hộ, nhờ thi hộ hoặc can thiệp trái phép vào hệ thống quản lý học tập, hệ thống điểm.

Quyết định số 3209/QĐ-BGDĐT ngày 5.11.2026 ban hành kế hoạch triển khai Chỉ thị số 37/CT-TTg ngày 20.10.2026 của Thủ tướng Chính phủ về tăng cường phòng, chống gian lận thi cử, kiểm tra, đánh giá trong giáo dục và đào tạo. Kế hoạch yêu cầu rà soát, hoàn thiện quy định về thi, kiểm tra, đánh giá, đạo văn và sử dụng AI trong học tập, nghiên cứu; nhận diện phương thức gian lận mới, quy định rõ hành vi bị nghiêm cấm, cơ chế kiểm soát, lưu vết và trách nhiệm giải trình.

Theo Điều 16 Quy chế ban hành kèm Thông tư số 10/2026/TT-BGDĐT, văn bằng có được do gian lận trong tuyển sinh, học tập, thi cử, bảo vệ đồ án, khóa luận, luận văn, luận án hoặc làm hồ sơ để được cấp bằng sẽ bị thu hồi, hủy bỏ. Quyết định phải được công khai trên cổng thông tin điện tử của cơ quan có thẩm quyền, đồng thời cập nhật tình trạng này trên cơ sở dữ liệu về văn bằng, chứng chỉ để nhà tuyển dụng dễ dàng tra cứu.

Đặc biệt, Khoản 3 Điều 11 Nghị định số 172/2025/NĐ-CP quy định: Công chức sử dụng văn bằng, chứng chỉ, giấy chứng nhận, xác nhận giả hoặc không hợp pháp để được tuyển dụng vào cơ quan, tổ chức, đơn vị sẽ bị kỷ luật bằng hình thức buộc thôi việc. Hành vi cố tình sử dụng văn bằng giả để thực hiện hành vi trái pháp luật còn có thể bị xử lý hình sự theo Điều 341 Bộ luật Hình sự.

Đã đến lúc, giá trị của nguồn nhân lực quốc gia không còn được đong đếm bằng những tờ giấy chứng nhận mua được bằng tiền, mà phải được khẳng định bằng chính năng lực cốt lõi, đạo đức nghề nghiệp và liêm chính học thuật. ■

TP.HCM đề xuất hỗ trợ đến 100% giá trị đất mua bán giấy tay

Sở Nông nghiệp và Môi trường TP.HCM vừa trình HĐND Thành phố dự thảo nghị quyết về bồi thường, hỗ trợ, tái định cư khi Nhà nước thu hồi đất, trong đó đề xuất hỗ trợ người mua bán nhà đất bằng giấy tay.

Theo dự thảo, người trực tiếp sử dụng nhà đất nhận chuyển nhượng, tặng cho bằng giấy tay từ sau ngày 1.7.2014 đến trước ngày 1.8.2024 được xem xét hỗ trợ tương đương mức bồi thường hoặc hỗ trợ về đất. Tổng mức chi trả không vượt quá giá trị chủ sử dụng hợp pháp ban đầu được hưởng, không tính trùng trên cùng diện tích. Với đất đã có sổ đỏ, người mua giấy tay được hỗ trợ tương đương giá trị bồi thường của chủ cũ. Đất nông nghiệp được hỗ trợ 100% giá đất nếu không vi phạm, 70% nếu có vi phạm. Nhà ở, công trình xây dựng không phép hoặc sai phép trước ngày 1.8.2024 được hỗ trợ 50-100% giá trị xây dựng mới.

Người dân phải cam kết nguồn gốc, quá trình giao dịch, được UBND cấp xã xác nhận sử dụng đất ổn định, không tranh chấp. Hồ sơ được niêm yết, công khai trong ba ngày. Hộ không còn chỗ ở khác được xem xét bố trí tái định cư. Trường hợp đủ điều kiện nhưng tự lo chỗ ở mới tại nơi chưa có quỹ tái định cư có thể được nhận 1-6 tỉ đồng tùy khu vực. Dự thảo dự kiến trình HĐND TP.HCM tháng 12.2026.

H.HẠNH

Từ Đại hội Thể thao toàn quốc đến khát vọng Việt Nam khỏe mạnh

● THU SÂM

Không chỉ là ngày hội tôn vinh những vận động viên xuất sắc, Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X năm 2026 còn mang ý nghĩa sâu rộng trong việc lan tỏa tinh thần rèn luyện thân thể, nâng cao sức khỏe nhân dân. Từ những cuộc tranh tài sôi nổi ở cơ sở đến đấu trường thể thao thành tích cao, Đại hội góp phần hiện thực hóa định hướng của Đảng, Nhà nước về phát triển thể dục, thể thao, hướng tới xây dựng một Việt Nam khỏe mạnh, năng động và hùng cường.

Từ ngày hội thể thao của nhân dân đến những đỉnh cao thành tích

Hơn một năm qua, trên khắp các vùng miền đất nước, từ những miền quê, bản làng đến các đô thị, không khí Đại hội Thể dục thể thao các cấp đã diễn ra sôi nổi. Những cuộc thi chạy, bóng chuyền, bóng đá, võ thuật, đua thuyền và nhiều môn thể thao khác không chỉ tạo nên ngày hội của cộng đồng mà còn khơi dậy niềm yêu thích vận động, tinh thần rèn luyện sức khỏe trong các tầng lớp nhân dân. Từ phong trào rộng khắp ấy, những vận động viên (VĐV) tiêu biểu được tuyển chọn, tiếp tục rèn luyện, trưởng thành và hướng tới những cuộc tranh tài đỉnh cao tại Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X.

Được tổ chức theo chu kỳ 4 năm một lần, Đại hội Thể thao toàn quốc là sự kiện thể thao thành tích cao có quy mô lớn nhất cả nước. Kỳ Đại hội năm nay quy tụ 36 đoàn thể thao, tranh tài ở 48 môn với 973 bộ huy chương. Đây không chỉ là dịp đánh giá chất lượng đào tạo, huấn luyện của các địa phương mà còn thể hiện sự tiếp nối giữa phong trào thể thao quần chúng và thể thao thành tích cao.

Trong dòng chảy ấy, mỗi cuộc thi đấu đều mang một ý nghĩa riêng. Đó có thể là nơi một tài năng trẻ được phát hiện từ phong trào thể thao học đường, một võ sĩ trưởng thành từ những lớp võ ở cơ sở hay một VĐV vượt qua những năm tháng khổ luyện để lần đầu bước lên bục nhận huy chương. Những tấm gương ấy không chỉ truyền cảm hứng cho thế hệ trẻ mà còn góp phần khơi dậy niềm yêu thích thể thao trong cộng đồng, để ngày càng có thêm nhiều người lựa chọn vận động như một phần của cuộc sống.

Không khí tại các cuộc tranh tài môn Muay, một trong những môn thi đấu đầu tiên của Đại hội lần thứ X, là minh chứng sinh động. Theo ghi nhận của Ban Tổ chức, trong ngày khai mạc giải, khoảng 1.000 chỗ ngồi tại nhà thi đấu đã kín khán giả. Những ngày tiếp theo, dù không phải ngày nghỉ, từ chiều tối, đông đảo người dân vẫn đến cổ vũ các võ sĩ, tạo nên bầu không khí sôi động trên khán đài.

Nhà thi đấu môn Muay tại TP.HCM tưng bừng trong không khí lễ hội, thu hút đông đảo người dân đến xem
Ảnh: HUỲNH MINH TUẤN

Võ sĩ Dương Ngọc Thái Bảo (trái) luôn nhận được sự cổ vũ nhiệt tình của người cha Dương Ngọc Kha
Ảnh: N.K

Bà Từ Thị Lê Na, phụ trách môn Muay, Silat thuộc Cục Thể dục thể thao Việt Nam cho rằng, sự quan tâm của khán giả là nguồn động viên quan trọng đối với các VĐV. Không chỉ tiếp thêm động lực thi đấu, những cuộc tranh tài còn góp phần quảng bá môn Muay, đưa bộ môn đến gần hơn với công chúng, đặc biệt là giới trẻ. Qua đó, phong trào tập luyện có thêm cơ hội phát triển, tạo thuận lợi cho việc phát hiện, tuyển chọn những tài năng mới.

Giữa những khán giả có mặt tại nhà thi đấu là anh Dương Ngọc Kha, đến từ xã Hát Môn, Hà Nội. Dù quãng đường xa, anh vẫn vào TP.HCM để cổ vũ con trai là VĐV Dương Ngọc Thái Bảo tham gia tranh tài. Với người cha ấy, điều đáng quý không chỉ là kết quả thi đấu mà còn là sự trưởng thành của con qua những năm tháng gắn bó với thể thao.

"Tôi rất vui vì con trai đam mê thể thao từ nhỏ. Tập luyện Muay giúp cháu khỏe mạnh, trưởng thành hơn, học được tinh thần thượng võ, ý chí và nghị lực để vượt qua khó khăn. Dù chưa giành huy chương, tôi vẫn vui vì con được thi đấu trong môi trường tốt, công tác tổ chức Đại hội rất chuyên nghiệp, chất lượng chuyên môn cao, khán giả đông nhưng cổ vũ văn minh, giúp con có cơ hội học hỏi, tích lũy kinh nghiệm", anh Kha chia sẻ.

Câu chuyện giản dị ấy cũng cho thấy giá trị của thể thao vượt ra ngoài thắng - thua. Với một gia đình, thể thao có thể là môi trường giáo dục ý chí, kỷ luật, lối sống lành mạnh. Với cộng đồng, những cuộc tranh tài có thể khơi nguồn cảm hứng tập luyện. Và với thể thao nước nhà, đó chính là nền tảng để phát hiện, nuôi dưỡng những tài năng tương lai.

Lan tỏa tinh thần Đại hội

Từ ý nghĩa của một ngày hội thể thao, Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X còn đặt trong yêu cầu lớn hơn về phát triển con người, nâng cao thể lực, tầm vóc dân tộc và xây dựng một Việt Nam khỏe mạnh, hùng cường.

Tinh thần ấy được thể hiện rõ trong chỉ đạo của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm về phát triển thể dục, thể thao trong giai đoạn mới. Theo Thông báo số 194-TB/VPTW ngày 12.10.2026 của Văn phòng Trung ương Đảng, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm xác định sức khỏe, thể lực của người dân là một bộ phận của sức mạnh quốc gia; phát triển thể dục, thể thao phải gắn với chiến lược phát triển con người, nâng cao chất lượng dân số, nguồn nhân lực và chất lượng cuộc sống của nhân dân.

Đặc biệt, chỉ đạo nhấn mạnh yêu cầu phát triển thể dục, thể thao quần chúng, chú trọng thể thao học đường, khai thác hiệu quả các thiết chế thể thao công, tạo điều kiện để người dân được vận động thường xuyên. Cùng với đó là đổi mới đầu tư cho thể thao thành tích cao theo hướng tập trung, có trọng điểm, hình thành hệ thống phát hiện, tuyển chọn và đào tạo tài năng liên tục từ cơ sở đến đội tuyển quốc gia.

Như vậy, phát triển thể thao không chỉ nhằm đạt những thành tích cao trên đấu trường quốc tế mà trước hết phải hướng tới nâng cao sức khỏe, thể lực của nhân dân. Thể thao quần chúng và thể thao thành tích cao cần được phát triển đồng bộ, bổ trợ cho nhau, trong đó thể thao học đường đóng vai trò kết nối quan trọng.

Từ tinh thần chỉ đạo đó, Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X là dịp để ngành Thể thao nhìn nhận toàn diện kết quả phát triển sau một chu kỳ, từ chất lượng phong trào rèn luyện thân thể ở cơ sở đến hiệu quả đào tạo, huấn luyện và xây dựng lực lượng VĐV thành tích cao.

Phó Cục trưởng Cục Thể dục thể thao Việt Nam Nguyễn Hồng Minh nhấn mạnh, thông qua Đại hội, ngành Thể thao cần tiếp tục đánh giá thực chất phong trào thể dục, thể thao tại các địa phương, nhận diện những thế mạnh, hạn chế để có giải pháp phát triển phù hợp. Việc nâng cao chất lượng thể thao thành tích cao phải gắn với mở rộng phong trào quần chúng, phát triển thể thao học đường và tạo thêm cơ hội tập luyện thường xuyên cho người dân.

Điều quan trọng là từ những ngày hội hay cuộc tranh tài, tinh thần yêu thích thể thao phải được duy trì thành hành động thường xuyên. Một em nhỏ được truyền cảm hứng từ những nhà vô địch có thể bắt đầu bằng việc lựa chọn một môn thể thao yêu thích. Một gia đình có thể hình thành thói quen đi bộ, chạy bộ, đạp xe hoặc cùng nhau tham gia các hoạt động vận động phù hợp. Khi thể thao trở thành nhu cầu tự thân, trở thành nét đẹp trong đời sống, mỗi người dân sẽ chủ động hơn trong việc bảo vệ, nâng cao sức khỏe. Đó cũng là nền tảng để xây dựng nguồn nhân lực khỏe mạnh, góp phần phát triển đất nước bền vững.

Từ những cuộc tranh tài ở cơ sở đến Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X, từ khát vọng chinh phục huy chương đến mục tiêu nâng cao sức khỏe nhân dân là một hành trình có sự kết nối chặt chẽ. Thành công của Đại hội vì thế không chỉ được đo bằng những kỷ lục hay tấm huy chương, mà còn ở sức lan tỏa của tinh thần thể thao trong cộng đồng. Khi mỗi người dân lựa chọn vận động thường xuyên, mỗi gia đình xây dựng nếp sống khỏe mạnh, những giá trị của Đại hội sẽ tiếp tục được nhân lên, góp phần hiện thực hóa khát vọng xây dựng một Việt Nam khỏe mạnh, năng động và hùng cường. ■

Tìm nhân tố cho hành trình dài hạn

● VĨNH HY

Việc triệu tập 26 cầu thủ tham dự Gia Lai VTV Cup 2026 cho thấy U23 Việt Nam đang bước vào giai đoạn chuẩn bị có tính định hướng dài hạn. Không chỉ đơn thuần là một giải đấu giao hữu quốc tế, đây còn là dịp để Ban huấn luyện đánh giá chất lượng lực lượng, kiểm nghiệm khả năng kết nối giữa các thế hệ cầu thủ và tìm kiếm những nhân tố đủ sức đóng góp cho ĐTQG trong tương lai.

Gia Lai VTV Cup 2026 sẽ là cơ hội để U23 Việt Nam sàng lọc lực lượng, xây nền móng tương lai Ảnh: MINH DÂN

"Phép thử" cho thế hệ kế cận

Điểm đáng chú ý trong danh sách lần này là sự kết hợp giữa những cầu thủ từng trải qua các giải đấu quốc tế và lớp nhân tố trẻ đang trên hành trình khẳng định mình. Trong đó 7 cầu thủ từng góp mặt tại ASIAD 2026 gồm: Cao Văn Bình, Lê Nguyên Hoàng, Đinh Quang Kiệt, Lê Đình Long Vũ, Lê Văn Thuận, Nguyễn Lương Tuấn Khải và Nguyễn Quốc Toản.

Việc tiếp tục được triệu tập cho thấy nhóm cầu thủ này vẫn giữ vai trò nhất định trong kế hoạch xây dựng lực lượng U23. Những trải nghiệm tại đấu trường châu lục giúp họ tích lũy thêm kinh nghiệm, bản lĩnh và khả năng thích ứng trước những đối thủ có trình độ chuyên môn cao. Tuy nhiên, điều quan trọng lúc này là khả năng chuyển hóa những trải nghiệm ấy thành sự tiến bộ thực chất. Một cầu thủ trẻ không thể chỉ được đánh giá qua số lần ra sân hay kinh nghiệm đã tích lũy, mà còn phải thể hiện sự trưởng thành trong tư duy chiến thuật, khả năng xử lý tình huống và tính ổn định qua từng trận đấu.

Bên cạnh những gương mặt quen thuộc, sự xuất hiện của 3 cầu thủ Việt kiều Trần Thành Trung, Williams Minh Hoàng và Ngô Đăng Khoa cũng tạo thêm điểm nhấn. Đặc biệt, Williams Minh Hoàng và Ngô Đăng Khoa vừa được trải nghiệm môi trường ĐTQG tại FIFA ASEAN Cup 2026 ở Indonesia. Đây là lợi thế đáng kể đối với những cầu thủ vẫn còn ở độ tuổi U23, bởi việc được tiếp cận yêu cầu chuyên môn và cường độ thi đấu ở cấp độ cao hơn sẽ giúp họ trưởng thành nhanh hơn.

Dẫu vậy, sự đa dạng về nguồn cầu thủ chỉ thực sự phát huy giá trị khi được chuyển hóa thành sức mạnh tập thể. Các cầu thủ Việt kiều cũng như những nhân tố mới cần chứng minh khả năng hòa nhập, đáp ứng yêu cầu chiến thuật và tạo ra đóng góp cụ thể. Gia Lai VTV Cup 2026 sẽ là cơ hội để tất cả cạnh tranh công bằng, thay vì dựa vào kinh nghiệm hay lý lịch thi đấu.

U23 Việt Nam đã hội quân trở lại vào hôm qua 8.11 dưới sự phụ trách của HLV Đinh Hồng Vinh, trong thời gian HLV trưởng Kim Sang-sik cùng ĐTQG thực hiện nhiệm vụ FIFA Days tháng 11. Đây là sự tiếp nối hợp lý khi HLV Đinh Hồng Vinh từng trực tiếp dẫn dắt đội tại ASIAD 2026 và nhiều giải đấu quốc tế trước đó. Sự am hiểu về năng lực, đặc điểm chuyên môn của các cầu thủ sẽ giúp nhà cầm quân này thuận lợi hơn trong việc xây dựng đội hình và đánh giá từng vị trí.

Tại Gia Lai VTV Cup 2026, U23 Việt Nam lần lượt gặp U23 Thái Lan lúc 19h ngày 10.11, U23 Singapore lúc 19h ngày 12.11 và U23 Qatar lúc 19h ngày 14.11. Đây là giải đấu có giá trị chuyên môn khi mang đến những đối thủ có phong cách khác nhau, qua đó giúp Ban huấn luyện kiểm chứng khả năng thích ứng của đội bóng.

Bài toán kế thừa và tầm nhìn 2027

Cuộc đối đầu với U23 Thái Lan ngay trận khai mạc được xem là "phép thử" đáng chú ý. Những cuộc chạm trán giữa hai nền bóng đá luôn mang ý nghĩa cạnh tranh về chuyên môn lẫn tâm lý. Trong khi đó, U23 Singapore là đối thủ để đội tuyển kiểm nghiệm khả năng tổ chức thế trận, kiểm soát bóng và triển khai tấn công trước một đối thủ Đông Nam Á khác. Đặc biệt, U23 Qatar sẽ mang đến thử thách về thể lực, tốc độ và khả năng tranh chấp, những yếu tố mà các cầu thủ Việt Nam cần cải thiện nếu muốn cạnh tranh ở đấu trường châu lục.

Điều đáng chờ đợi không chỉ là kết quả của 3 trận đấu, mà còn là cách U23 Việt Nam thể hiện trước từng đối thủ. Ban huấn luyện cần tìm ra bộ khung ổn định, đồng thời thử nghiệm những phương án nhân sự và chiến thuật khác nhau. Một đội bóng trẻ muốn tiến xa không thể chỉ phụ thuộc vào một vài cá nhân nổi bật, mà phải có sự đồng đều, khả năng chuyển đổi trạng thái và tính chủ động trong lối chơi.

Nhìn rộng hơn, Gia Lai VTV Cup 2026 là bước chuẩn bị quan trọng hướng đến hàng loạt nhiệm vụ trong năm 2027, gồm SEA Games 34, Giải vô địch U23 Đông Nam Á 2027 và xa hơn là Vòng loại U23 châu Á 2028. Đây đều là những sân chơi đòi hỏi sự chuẩn bị bài bản, đặc biệt trong bối cảnh bóng đá Việt Nam cần duy trì tính kế thừa giữa các thế hệ.

Thực tế cho thấy, khoảng cách giữa một cầu thủ có tiềm năng và một cầu thủ đủ khả năng thi đấu ổn định ở cấp độ quốc tế không hề nhỏ. Vì vậy, việc tạo điều kiện để các cầu thủ trẻ được thi đấu thường xuyên, trải nghiệm nhiều kiểu đối thủ và làm quen với áp lực cạnh tranh là yêu cầu không thể thiếu. Quan trọng hơn, quá trình phát triển phải được duy trì liên tục, thay vì chỉ tập trung vào một vài giải đấu trước mắt.

U23 Việt Nam cũng cần được xem là nguồn cung cấp nhân lực cho ĐTQG, chứ không chỉ là một đội bóng hướng đến thành tích ở các giải trẻ. Những trường hợp như Williams Minh Hoàng và Ngô Đăng Khoa, cho thấy con đường phát triển lên cấp độ đội tuyển hoàn toàn có thể được rút ngắn nếu cầu thủ đáp ứng tốt yêu cầu chuyên môn.

Bởi vậy, giá trị lớn nhất của giải đấu tại Gia Lai không nằm ở việc U23 Việt Nam giành được vị trí nào, mà ở khả năng phát hiện những nhân tố thực sự triển vọng, hoàn thiện bộ khung và tạo dựng bản sắc lối chơi. Nếu tận dụng tốt cơ hội này, đội tuyển sẽ có thêm nền tảng quan trọng để bước vào năm 2027 với lực lượng chủ động hơn, giàu tính cạnh tranh hơn và sẵn sàng cho những mục tiêu cao hơn. ■

TIN THỂ THAO

Việt Nam giành 2 HCB Olympic trẻ 2026

Đoàn Thể thao Việt Nam đang có thành tích đáng khích lệ tại Olympic trẻ Dakar 2026 (Senegal) khi giành được 2 HCB ở các môn bơi và wushu. Tấm HCB đầu tiên đến từ võ sĩ Nguyễn Khắc Lê Hoàng ở nội dung Thái cực quyền tổng hợp nam. Trước sự cạnh tranh quyết liệt của các đối thủ đến từ Trung Quốc và Hồng Kông (Trung Quốc), võ sĩ trẻ Việt Nam vẫn thể hiện nỗ lực đáng ghi nhận để bước lên bục nhận huy chương. Tiếp đó, kình ngư Dương Văn Hoàng Quy xuất sắc giành HCB nội dung 200m bướm nam với thành tích 2 phút 00 giây 32, chỉ xếp sau Ali Zain (Ai Cập), người giành HCV với thời gian 1 phút 57 giây 88.

Tham dự Olympic trẻ Dakar 2026, Đoàn Thể thao Việt Nam có 18 thành viên, trong đó gồm 10 VĐV tranh tài ở 7 môn: Bơi, điền kinh, xe đạp, taekwondo, cầu lông, vật bãi biển và wushu. Đại hội diễn ra đến ngày 13.11 là cơ hội để các VĐV trẻ tích lũy kinh nghiệm và khẳng định năng lực trên đấu trường quốc tế.

L.H

Vinh danh các HLV, VĐV đạt thành tích tại ASIAD 20 và Asian Para Games 5

Trung tâm Huấn luyện thể thao quốc gia (TP.HCM) vừa tổ chức chương trình tuyên dương, khen thưởng các HLV, VĐV đạt thành tích tại ASIAD 20 và Asian Para Games 5 diễn ra ở Nhật Bản. Tại ASIAD 20, Việt Nam giành 3 HCV, 3 HCB, 19 HCĐ, xếp thứ 20 toàn đoàn. Trong đó, 51 VĐV thuộc 13 đội tuyển của Trung tâm đóng góp 3 huy chương. Nổi bật là HCB của Châu Ngọc Tuyết Sang ở môn taekwondo thực tế ảo; HCĐ rowing thuyền 4 nam của Văn Đạt, Nguyễn Phú, Bảo Toàn, Dương Nghĩa và HCĐ cử tạ hạng 65kg nam của Trần Minh Trí. Ở Asian Para Games 5, Việt Nam giành 1 HCV, 2 HCB, 2 HCĐ, xếp hạng 20. Trong đó, 12 VĐV thuộc hai đội cử tạ và điền kinh của Trung tâm đóng góp 3 huy chương. Đáng chú ý, Lê Văn Công giành HCB cử tạ hạng 49kg nam, còn Nguyễn Thị Ngọc Thúy đoạt 2 HCĐ ở nội dung ném lao và ném đĩa.

Tại buổi lễ, lãnh đạo ngành Thể thao biểu dương nỗ lực của các HLV, VĐV, đồng thời khẳng định những tấm huy chương là thành quả của quá trình khổ luyện và sự đồng hành của tập thể huấn luyện.

H.L

● Phó Tổng Biên tập: PHAN THANH NAM - NGUYỄN VĂN MƯỜI
● TÒA SOẠN - TRỊ SỰ VÀ PHÁT HÀNH:
Số 141 Nguyễn Thái Học, phường Ô Chợ Dừa, TP Hà Nội - ĐT: 024.37265564 - E.mail: baovanhoa@fpt.vn
● GPXB: Số 37/GP-BVHTTDL ngày 6.3.2026 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch
● VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM:
170 Nguyễn Đình Chiểu, phường Xuân Hòa, TP.HCM - ĐT/FAX: 028. 38230890 - 39100922
● TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TỈNH KHÁNH HÒA:
211 Thống Nhất, phường Tây Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa; ĐT: 0258. 3825008
● TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TP ĐÀ NẴNG:
12 Trương Hán Siêu, phường An Hải, TP Đà Nẵng - ĐT: 0236. 3897798
● Chế bản: Báo Văn Hóa
● In tại: Cty CP In Công đoàn Việt Nam
GIÁ: 5.000đ

Châu Âu đối phó với làn sóng tấn công mạng

● HỒNG NHUNG

Các cuộc tấn công mạng gần đây nhằm vào hệ thống làm lạnh tại hệ thống siêu thị đang lan rộng khắp châu Âu, khiến nhiều cửa hàng buộc phải tiêu hủy lượng lớn thực phẩm do nhiệt độ trong các thiết bị bảo quản như tủ lạnh và tủ đông không được duy trì ở mức an toàn. Các cuộc tấn công gia tăng đã gây thiệt hại nghiêm trọng về tài chính để khắc phục sự cố, đồng thời tác động trực tiếp đến cuộc sống của người dân.

Liên tiếp các cuộc tấn công mạng nhằm vào hệ thống làm lạnh tại nhiều siêu thị ở châu Âu Ảnh: AI

Vào tháng 10, một cuộc tấn công mạng truy cập trái phép vào hệ thống điều khiển làm lạnh và chuyển thiết bị sang chế độ rã đông đã ảnh hưởng đến hàng trăm cửa hàng tạp hóa nước Pháp. Nhiều loại thực phẩm gồm thịt, hàng đông lạnh và rau củ, bị hư hỏng và buộc phải loại bỏ. Đến đầu tháng 11, tin tặc tiếp tục tấn công hàng loạt siêu thị liên tiếp tại các cửa hàng ở Phần Lan, Estonia, Bỉ, Ireland, Luxembourg, Hà Lan và Thụy Điển cũng làm tăng nhiệt độ tủ lạnh và tủ đông lên đến 50°C.

Chuỗi siêu thị ICA tại Thuy Điển xác nhận một số cửa hàng đã bị ảnh hưởng bởi sự cố an ninh mạng, khiến hệ thống làm lạnh và đông lạnh ngừng hoạt động bình thường. Tại Italia, khoảng 20 cửa hàng tại đảo Sicily cũng rơi vào tình trạng tương tự. Vụ việc cũng lan sang cả Ireland khi ghi nhận 13 cửa hàng SuperValu bị ảnh hưởng. Trong khi đó, tại Estonia và Phần Lan, nhiều siêu thị phải điều động gấp xe tải đông lạnh chuyên dụng xuyên đêm thực hiện giải cứu hàng hóa trước nguy cơ hỏng. Trong tuần trước, Pháp ghi nhận thêm vụ tấn công mạng nhằm vào nhà cung cấp thiết bị làm lạnh, tăng nhiệt độ kho bảo quản sản phẩm của cơ quan truyền máu của Pháp từ -30°C lên 110°C. Hệ thống tủ lạnh tại Cơ quan truyền máu quốc gia Pháp tăng nhiệt độ lên bất ngờ ở mức rất cao và trở thành sự cố mới nhất trong làn sóng tấn công vào hệ thống làm lạnh kết nối internet.

Liên tiếp các vụ tấn công mạng vào châu Âu gần đây đã cho thấy một thực tế đáng lo ngại về phương thức và mục tiêu hoạt động của tin tặc đang có sự thay đổi rõ rệt về xu hướng mở rộng sang các hệ thống hạ tầng thiết yếu, trực tiếp phục vụ đời sống và hoạt động kinh tế - xã hội.

Nếu như trước đây các cuộc tấn công mạng thường được nhắc đến với nguy cơ đánh cắp dữ liệu, lừa đảo tài chính hoặc làm tê liệt hệ thống máy tính, thì những sự cố tấn công tại châu Âu lần này cho thấy một hình thức gây thiệt hại nghiêm trọng khác tác động đến hoạt động vật lý của thiết bị. Hệ thống làm lạnh bị xâm nhập trái phép, thực phẩm bị hư hỏng, thậm chí có thể phát sinh nguy cơ cháy và gián đoạn hoạt động kinh doanh.

Những vụ tấn công cũng cho thấy thiệt hại không chỉ nằm ở số hàng hóa phải tiêu hủy. Sự việc đã khiến rất nhiều doanh nghiệp phải chi trả cho việc kiểm tra chất lượng, sửa chữa thiết bị, thuê chuyên gia khắc phục sự cố và khôi phục hoạt động. Nếu sự cố xảy ra đồng thời tại nhiều địa điểm hoặc kéo dài, hoạt động lưu kho, vận chuyển và phân phối thực phẩm tươi sống, đông lạnh cũng có nguy cơ bị xáo trộn, làm tăng chi phí và ảnh hưởng đến khả năng đáp ứng nhu cầu thị trường.

Bên cạnh đó, tác động còn ảnh hưởng trực tiếp đến người dân. Nguồn cung thực phẩm tại một số khu vực bị gián đoạn, đồng thời gia tăng chi phí vận hành đã tạo áp lực lên giá cả và sức mua của người tiêu dùng. Người dân phải đối mặt với tình trạng thiếu hụt mặt hàng thiết yếu, mất nhiều thời gian hơn để tìm mua thực phẩm và lo ngại về chất lượng, an toàn của những sản phẩm đã bị ảnh hưởng bởi sự cố nhiệt độ.

Trước sự cố liên tiếp xảy ra xảy ra, Ủy ban châu Âu và Cơ quan An ninh mạng EU (ENISA) đang phối hợp với Europol, mạng lưới các đội ứng cứu sự cố an ninh mạng và các cơ quan liên quan để theo dõi tình hình, chia sẻ thông tin và hỗ trợ ứng phó. Các cơ quan này cũng kêu gọi những đơn vị có hệ thống làm lạnh và thiết bị liên quan chủ động triển khai biện pháp giảm thiểu rủi ro. Bên cạnh đó, ENISA cũng phối hợp cùng các nhà bán lẻ để cô lập thiết bị thông minh bị ảnh hưởng, chuyển sang giám sát nhiệt độ thủ công và khẩn cấp thay thế toàn bộ hệ thống kết nối mạng mới ngăn chặn các đợt tấn công tiếp theo. Các nước bị ảnh hưởng đã có các biện pháp khẩn cấp, ban hành khuyến nghị kỹ thuật, hướng dẫn các nhà bán lẻ tăng cường bảo vệ hệ thống. Các siêu thị tại châu Âu cũng gấp rút nâng cấp hệ thống và tự bảo vệ trước nguy cơ tấn công tiếp theo.

Những phương thức xâm nhập hiện vẫn chưa được xác định cụ thể, vụ việc đang cho thấy các mối đe dọa an ninh mạng ngày càng mở rộng, không chỉ giới hạn ở máy chủ, dữ liệu khách hàng hay các nền tảng trực tuyến mà còn nhằm đến những hệ thống điều khiển thiết bị vật lý. Đây vốn là những hạ tầng kỹ thuật thiết yếu, trực tiếp duy trì hoạt động sản xuất, kinh doanh và vận hành thường nhật của doanh nghiệp.

Theo ENISA, quy mô và tính chất của các cuộc tấn công nhằm vào ngành bán lẻ khẳng định sự cần thiết phải tăng cường hợp tác giữa các quốc gia thành viên. Đặc biệt, việc chia sẻ thông tin kịp thời, hệ thống cảnh báo và phối hợp ứng phó sẽ đóng vai trò quan trọng trong việc hạn chế thiệt hại, ngăn chặn nguy cơ lây lan và nâng cao khả năng chống chịu trước các sự cố an ninh mạng xuyên biên giới. ■

GÓC BÌNH LUẬN

Thực tế đáng lo ngại

● LAM SA

Những vụ rò rỉ dữ liệu cá nhân xảy ra liên tiếp trong các lĩnh vực từ y tế, hàng không đến dịch vụ tiêu dùng đang cho thấy một thực tế đáng lo ngại: Nguy cơ mất an toàn thông tin không còn giới hạn trong phạm vi một hệ thống hay một tổ chức riêng lẻ.

Trong bối cảnh các hoạt động kinh tế - xã hội ngày càng phụ thuộc vào nền tảng số, bảo vệ dữ liệu cá nhân cần được đặt ở vị trí ưu tiên, với yêu cầu chủ động phòng ngừa từ sớm thay vì chỉ tập trung khắc phục khi sự cố đã xảy ra.

Các vụ việc gần đây tại Singapore, Anh và Ba Lan là những minh chứng rõ nét cho mức độ nghiêm trọng của vấn đề. Tại Singapore, khoảng 46.000 hồ sơ đặt chỗ của hành khách Singapore Airlines có nguy cơ bị lộ thông tin do sự cố tại nhà cung cấp nền tảng công nghệ Amadeus. Tại Anh, khoảng 8,7 triệu khách hàng của ba sân bay lớn bị ảnh hưởng bởi một vụ tấn công mạng, trong khi tại Ba Lan, dữ liệu y tế của gần 19 triệu người bị đánh cắp từ hệ thống hồ sơ bệnh án điện tử My-Dr.

Nguy cơ này càng trở nên đáng sợ hơn khi nhìn vào thực tế đời sống. Dữ liệu cá nhân hiện diện trong từng nhịp sinh hoạt thường ngày của mỗi công dân. Từ việc cung cấp số điện thoại khi mua sắm, khai báo thông tin định danh và lịch sử khám chữa bệnh tại các cơ sở y tế, cho đến những bản lưu trữ hành trình di chuyển khi đặt vé máy bay, phòng khách sạn. Tất cả đều đang được số hóa và nằm rải rác trên vô số nền tảng.

Khi những kho tàng dữ liệu này thất thủ, hậu quả để lại vượt xa giới hạn của sự xâm phạm quyền riêng tư thông thường. Thông tin bị rò rỉ trở thành thứ vũ khí sắc bén trong tay tội phạm mạng để thực hiện các hành vi giả mạo, lừa đảo tinh vi, chiếm đoạt tài sản hoặc hủy hoại uy tín cá nhân. Đặc biệt, với những dữ liệu nhạy cảm mang tính đặc thù như hồ sơ y tế hay định danh sinh học, hệ lụy để lại là vô cùng lâu dài và gần như khó có thể khắc phục trọn vẹn.

Trước bức tranh đầy gam màu xám ấy, yêu cầu cấp thiết đặt ra lúc này là các cơ quan, doanh nghiệp phải lập tức chuyển dịch tư duy, từ bị động xử lý sự cố sang chủ động quản trị rủi ro. Bảo mật không thể mãi là gánh nặng riêng của phòng công nghệ thông tin, mà phải được nâng tầm thành chiến lược vận hành cốt lõi của toàn tổ chức. Việc rà soát định kỳ, bít lỗ hổng, thắt chặt phân quyền và mã hóa triệt để dữ liệu nhạy cảm là những bước đi không thể chần chừ.

Rõ ràng, bảo vệ dữ liệu trong kỷ nguyên số vừa đòi hỏi doanh nghiệp siết chặt quản lý đối tác và kỹ thuật, vừa cần sự tỉnh táo từ chính mỗi người dùng. Chuyển đổi số chỉ thực sự bền vững khi phòng ngừa từ sớm và kiểm soát từ gốc trở thành trách nhiệm cốt lõi của toàn xã hội. ■

Cao nguyên đá Đồng Văn giữ vững danh hiệu Công viên địa chất toàn cầu UNESCO

Theo Phái đoàn Việt Nam tại UNESCO, Kỳ họp lần thứ 11 Hội đồng Công viên địa chất (CVĐC) toàn cầu tại Paris (Pháp), UNESCO đã xem xét bỏ phiếu và kết quả đã thống nhất tuyệt đối trao "Thẻ xanh", mức đánh giá cao nhất trong quy trình tái thẩm định định kỳ của UNESCO, đối với Cao nguyên đá Đồng Văn, tỉnh Tuyên Quang. Kết quả này đồng nghĩa với việc quyết định gia hạn danh hiệu CVĐC toàn cầu UNESCO thêm 4 năm.

Đây là lần thứ 4 Cao nguyên đá Đồng Văn vượt qua quy trình tái thẩm định và tiếp tục được gia hạn danh hiệu CVĐC toàn cầu UNESCO.

KHẢ HÂN